

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV VĚD O UMĚNÍ A KULTUŘE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Příběh českých imigrantů v USA od konce 19. století až do
současnosti: Identita i každodennost v New Prague, Minnesota

Vedoucí práce: prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

Autor práce: Bc. Eva Zavadilová

Studijní obor: Kulturní studia

2022

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

České Budějovice 26. července 2022

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat mému vedoucímu práce panu prof. Jirouškovi za velmi užitečné rady, ochotu a hlavně velkou trpělivost. Dále také děkuji všem lidem, kteří jakýmkoliv způsobem uchovávají historii a osudy obyčejných lidí z Českých zemí i z USA, za jejich pomoc při orientaci v tématu, doporučení a zajímavé příběhy, zvláště pak Dennisi Dvorakovi z New Prague. V neposlední řadě pak děkuji Tondovi a Marušce za jistě vyčerpávající, přesto však neustálou a upřímnou podporu, Vítovi a babičce Marii za ochotu a milou podporu, babičce a dědovi z Hůrek za prvotní nápad a informace, jež vedly ke vzniku této práce. Nakonec má můj velký dík tým Odboru kultury a cestovního ruchu města Třeboně a celý tým našeho „íčka“ za podporu celého mého studia. Nejvíce pak děkuji Míše, Petě a Jitě, bez nichž bych tuto práci nejspíše nestihla napsat včas.

Anotace

Cílem této práce je popsat životní osudy, strasti i radosti českých venkovanů (a jejich potomků), kteří se v době mezi 2. polovinou 19. století a 1. světovou válkou rozhodli emigrovat do USA, kde zanechali odkaz přetrvávající až do dnešní doby. První část práce se věnuje obecné historii a poznatkům o vystěhovalectví Čechů do USA, jeho příčinám a průběhům. Díky shromážděným dopisům, letákům a archivním záznamům se pak pokouší rekonstruovat cesty emigrantů z Čech až do jejich nového domova za oceánem. Dále pak popisuje nejrůznější problémy, s nimiž se museli krajané vypořádat hned po vylození ve Spojených státech, na cestě za volnými pozemky nebo při budování příbytků. Práce také zachycuje snahy o vytváření krajanských komunit a spolků společně s tradicemi, které si s sebou čeští přistěhovalci přinesli. Druhá část se zaměřuje na konkrétní město v Minnesotě, zmíní však i okolní osady a města, jejichž názvy svědčí o českém původu jejich zakladatelů. Práce se soustředí na historii města New Prague a jeho okolí, spolky a tradice, jež se vážou k českému kulturnímu dědictví a i dnes hrají důležitou roli při udržování čecho-americké identity místních obyvatel. Díky informacím od tamních obyvatel se práce snaží zachytit a následně analyzovat vnímání jejich českého původu, popř. i jejich snahy udržovat povědomí o české kultuře a jazyku. Závěrem se práce zaměří na konkrétní akce a festivaly v New Prague a okolí, jež slouží jako důkaz o stále přetrvávajícím povědomí o české kultuře mezi Američany.

Klíčová slova: vystěhovalectví, zemědělství, venkov, 19. století, 20. století, USA, New Prague, Minnesota, Češi, tradice, spolky, identita, každodennost

Annotation

The aim of this thesis is to describe the fates, sorrows and joys of Czech peasants (and their descendants) who decided to emigrate to the USA between the second half of the 19th century and the First World War, where they left a legacy that persists to these days. The first part of the thesis is devoted to the general history and knowledge of the emigration of Czechs to the USA, its causes and course. Using collected letters, pamphlets and archival records, it then attempts to reconstruct the journeys of emigrants from Bohemia to their new home across the ocean. The work then describes the various problems that the compatriots had to deal with immediately after landing in the United States, on their way to find available land or to build their homes. The thesis also depicts the efforts to create expatriate communities and societies along with the traditions that Czech immigrants brought with them. The second part focuses on a specific town in Minnesota, but also mentions nearby settlements and towns whose names attest to the Czech origins of their founders. The work focuses on the history of New Prague and its surroundings, associations and traditions that are connected to Czech cultural heritage and still play an important role in maintaining the Czech-American identity of the local population. With the help of the informations from local residents, the thesis seeks to capture and then analyse their perception of their Czech origins and their efforts to maintain awareness of Czech culture and language. Finally, the thesis will focus on specific events and festivals in and around New Prague that serve as evidence of the continuing awareness of Czech culture among Americans.

Key words: emigration, agriculture, countryside, 19th century, 20th century, USA, New Prague, Minnesota, Bohemians, traditions, associations, identity, everyday life

Obsah

1	Vystěholectví z českých zemí od 2. poloviny 19. století.....	9
1.1	Situace venkovanů v českých zemích	9
1.2	Opuštění rodné vsi a cesta za hranice monarchie	10
1.2.1	Důvody emigrace – nové příležitosti, technologie a reklama	11
1.2.2	Druhy emigračních vln do USA	12
1.3	Čeští vystěhovalci na cestě do USA	14
1.3.1	Cesta z domova	14
1.3.2	Destinace českých vystěhovalců – na venkov i do města	16
1.4	Nový život českých krajanů	19
1.4.1	Do préríí nebo do lesů	19
1.4.2	Český Středozápad	22
1.4.3	Čeští přistěhovalci v americké společnosti – spolky, tisk a krajanské komunity 25	
1.4.4	Z českých krajanů na Američany	28
1.4.5	Mezi dvěma válkami	31
1.4.6	Od 2. poloviny 20. století po současnost.....	34
1.4.7	Ethnic revival	35
1.4.8	Dnešní Američané a jejich zájem o českou kulturu	36
2	Příběh českých osadníků ve městě New Prague a jeho okolí v jižní Minnesotě.....	40
2.1	Počátky přistěholectví do Minnesoty	40
2.2	Krajanská města, oblasti a komunity	44
2.3	New Prague, Minnesota	45
2.3.1	Příběhy o cestě českých osadníků do New Prague	49
2.3.2	Každodenní život krajanů v New Prague od počátku do současnosti	50
2.4	Každoroční festivaly a jiné akce s českou tematikou v New Prague a okolí	59
2.5	Odkaz českých předků v New Prague a okolí	64

Úvod

Vystěhovalectví Čechů do Ameriky od 19. století je sice poměrně probádaným tématem, nicméně mu obecně bývá věnováno méně pozornosti než např. emigraci z Československa po r. 1948 a r. 1968. Zatímco se odchod za oceán v těchto letech týkal nejčastěji jednotlivců příslušejících k městské inteligenci, která již měla určité povědomí o její cílové destinaci, vystěhovalectví z 19. století se týkalo mnohdy celých rodin převážně z menších měst nebo chudších zemědělských oblastí, odkud odcházely do prakticky neznámé země. Obyčejní měšťané či venkované toužící po lepším životě překonávali množství překážek od počáteční cesty do jednoho z evropských přístavů přes nebezpečnou cestu lodí do Ameriky a poté i skrz její vnitrozemí, až po hledání práce, usazování se na volných pozemcích, kultivování půdy a zakládání krajanských komunit.

Má práce je věnována příběhům těchto zemědělských vystěhovalců z Českých zemí, kteří sice nezanechali v historii Spojených států markantní stopu, nicméně spolu s ostatními krajany dopomohli k vytvoření silné čechoamerické komunity, jejíž odkaz přetrvává na území celých Spojených států až do dnešní doby. Tento odkaz je právě hlavním předmětem mého zkoumání, v němž se snažím zachytit, popsat a později interpretovat způsoby a proměny zachovávání české kultury včetně českého jazyka a tradic. Pro můj výzkum jsem si vybrala menší oblast jižní Minnesoty, kde se soustředila velká část krajanů mj. z jižních Čech, blíže se pak budu zajímat o město New Prague a jeho okolí. Tuto oblast jsem si vybrala na základě vyprávění mé babičky o emigraci její tety a strýce právě do New Prague, kam také odcházeli sousedé příbuzných a jiní známí z obcí blízkých mé domovské Třeboni.

Jako prameny k této práci nejvíce využiji publikace českých i zahraničních autorů, dopisy přistěhovalců a vlastní korespondenci s vybranými obyvateli města New Prague a okolí. Plánovaný výzkum přímo v místě zájmu byl zkomplikován, a tudíž neuskutečněn, což se však v budoucnu chystám napravit. Další potřebné informace jsem tedy prozatím musela čerpat z vyprávění místních a z internetu, přičemž jsem si vědoma faktu, že tyto zdroje mohou představovat jistá omezení v pohledu na zkoumané téma. Zpracování a porovnání získaných informací mi však poskytlo dle mého názoru dostatečnou představu o mnou rozebíraném tématu, z něhož jsem proto také mohla vyvodit určité závěry.

V první části práce se budu na základě zpracovaných zdrojů od autorů věnujících se vystěhovalectví v 19. století věnovat procesu emigrace krajanů na americký kontinent a pokusím se zkonstruovat průběh jejich cesty od počátečního rozhodnutí k odchodu, až po

usazení se na území dnešních Spojených států. Pro lepší představu, jak tato cesta i život v nové zemi probíhaly, využiji informace z dostupných dopisů českých přistěhovalců zveřejněných v různých periodikách a publikacích nebo uchovaných v rodinném dědictví. Ke konci si pak budu všimnout snahy krajanů o vytvoření českého prostředí a zachování české identity v nové zemi včetně jazyka, tradic a spolků a zanalyzuji vývoj těchto snah během 20. století až do současnosti.

Ve druhé části práce, jež se věnuje přistěhovalectví do minnesotského města New Prague a blízkého okolí, pak budu pokračovat s použitím metod kulturní historie v zachycování života prvních osadníků a následně jejich potomků až do dnešní doby. Na základě zpracovaných informací poskytnutých vybranými lidmi a také díky sledování aktivity místních obyvatel při budování města, udržování krajanské komunity, zakládání spolků a pořádání kulturních akcí s českou tematikou se pokusím analyzovat proměny ve vnímání a postoji těchto obyvatel k jejich českému kulturnímu dědictví.

1 Vystěhovalectví z českých zemí od 2. poloviny 19. století

V první části této práce se budeme věnovat politické situaci a socioekonomickým podmínkám převážně venkovských obyvatel českých zemí ve 2. polovině 19. století, jelikož právě tyto sféry ovlivňovaly rozhodování obyčejných lidí o odchodu ze země a novém životě v zahraničí. Dále se pokusíme určit nejčastější vnější vlivy, tj. jak byla emigrace podporována cílovými zeměmi (v našem případě hlavně Spojenými státy americkými), co všechno obsahovala cesta z rodné vsi až za oceán, jak byli přijímáni a jaké možnosti čekaly nově příchozí do „země zaslíbené“. Nakonec se zaměříme na cílová města a osady, zakládání krajanských komunit a spolků a jejich vazby na domovinu v průběhu času.

1.1 Situace venkovanů v českých zemích

„Dlouhé 19. století“ přineslo velké změny v životech obyvatel českých zemí. Jedním z jejich hlavních podnětů byla **industrializace**, která se zde projevila o trochu později než na Západě, nicméně stihla nenávratně pozměnit socioekonomickou situaci lidí jak ve městech, tak na venkově. Zdokonalování techniky a vznik továren ve městech vedly ke zlepšení životní úrovně a možnosti jistějšího a výdělečnějšího zaměstnání i pro venkovany, kteří za prací docházeli často až 15 km z okolních obcí, nebo odešli do města napořád. Továrny ale vznikaly i v blízkosti menších obcí podle toho, kde se nacházely konkrétní zdroje surovin. Úředníci i dělníci z těchto továren se pak z měst stěhovali do přilehlých vesnic, co nejbliže ke svému pracovišti. Životní úroveň tedy stoupala i na venkově, mj. díky technickým inovacím v zemědělství, což také znamenalo větší nárůst počtu obyvatel a tím i nadbytek pracovních sil, pro které v zemědělství, jež bylo stále převažujícím způsobem obživy, najednou nebylo uplatnění.

Od poloviny 19. století většinu území postupně protínala železnice, což představovalo výrazné zrychlení pohybu surovin, ale i obyvatel za prací. Kdo však bydlel v oblastech, kde bylo zemědělství jedinou obživou, větší města se nacházela až v příliš velké vzdálenosti, a danými místy ani neprocházela železnice, musel často opustit svůj domov a usadit se v jiné oblasti, městě nebo i v jiné zemi.¹

¹ NOVÁK, Pavel: *Dějiny hmotné kultury a každodennosti českého venkova 19. a 1. poloviny 20. století*, Národní zemědělské muzeum, Praha, 2007, s. 9 – 16.

Takto rozšířené cestování bylo ale bez větších omezení umožněno venkovským lidem až po revolučním roce 1848, kdy bylo zrušeno poddanství. Zatímco někteří prchali do zahraničí kvůli své účasti na revolučních událostech, venkovské obyvatelstvo volilo stejnou cestu spíše z ekonomických důvodů. Rodiny, jež obdělávaly jejich část panské půdy, si nyní mohly pozemek vykoupit za poměrně vysokou částku, což pro určitou skupinu obyvatelstva znamenalo ještě větší finanční potíže, než s jakými se museli potýkat např. v důsledku hospodářských krizí. V těchto případech se tedy odchod z rodného domova jevil jako dobrý způsob, jak ulehčit rodině a vydělat potřebné peníze.

1.2 Opuštění rodné vsi a cesta za hranice monarchie

Cílem první větší venkovské emigrace převážně z jižních Čech a jižní Moravy se stala Vídeň, nicméně po úpravě vystěhovaleckých předpisů z roku 1851 velmi rychle narostl zájem o cizí země, zvláště pak o Spojené státy, kam zatím nejvíce směřovali obyvatelé Plzeňska a Pardubicka.² Od této doby se dá také již mluvit o „masovém vystěholectví“, jež z počátku nebylo téměř nijak omezováno, až na nutnost cestovního dokladu a nahlášení se úřadům. Rakouská vláda však rychle pocítila potřebu, když ne zakazovat, tak alespoň regulovat narůstající emigraci ze země jednak různými kampaněmi proti vystěholectví (např. konfiskací tiskovin vybízejících k emigraci, zveřejňováním dopisů s negativními zkušenostmi krajanů ze zahraničí či stíháním agentů plavebních a železničních společností)³, jednak snahou o tzv. vnitřní kolonizaci probíhající zhruba od 60. let, která měla směřovat odchodochtivé Čechy a Moravany na jih a východ Evropy (např. do Uher, Banátu, Chorvatska či na Volyně). Se stále větší nabídkou práce a volné půdy ve Spojených státech však u nás převládla emigrace na Západ, jejíž masovost zastínila snahy o jakékoliv regulace, a cesta do zámoří se tak ke konci 19. století už stala běžným plánem, ke kterému vznikaly příručky a rady vydávané v časopisech, knihách a kalendářích.⁴

² VACULÍK, Jaroslav: *Češi v cizině 1850–1938*, Masarykova univerzita, Brno, 2007, s. 17 – 19.

³ ŠATAVA, Leoš: *Migrační procesy a české vystěholectví 19. století do USA*, Univerzita Karlova, Praha, 1989, s. 53 – 60.

⁴ Tamtéž, s. 59 – 60.

1.2.1 Důvody emigrace – nové příležitosti, technologie a reklama

Větší volnost pohybu způsobila, že lidé žijící v dosahu měst měli lepší přístup k informacím, což také znamenalo větší přehled o dění doma i ve světě. Vedle mnoha kramářských písní šířili zprávy o životě za oceánem po městech a vesnických hospodách např. tovaryši vracějící se ze Západní Evropy nebo v pozdější době již zmiňovaní agenti, kteří jednak poskytovali poradenství ohledně administrativních záležitostí cesty, jednak rozšiřovali letáky a inzeráty plavebních a železničních společností.⁵ Někteří agenti produkovali i své vlastní brožury, např. Josef Pastor vydávající v 80. letech sborník „České osady v Americe“⁶. Činnost agentů ale nebyla mezi lidmi vždy vítána pro jejich očividnou ziskuchtivost a nedůvěryhodnost, o níž se mohli přesvědčit z negativních zkušeností již usazených krajanů, kteří svou rodnou obec zásobovali dopisy se zážitky z cest. I tak ale byla práce agentů produktivní, jelikož s jejich pomocí se dostaly informace o nových příležitostech v zahraničí i „do těch nejmenších vesnic“⁷.

Jaké tedy byly ony nové příležitosti, jimiž agenti lákali české krajany k usazení se zrovna na americkém kontinentu? Při hledání odpovědi se musíme zaměřit kromě domácích socioekonomických poměrů na zahraniční historické události a okolnosti, které více, či méně ovlivnily rozhodování o cestě za oceán. Poměrně nedávno vzniklé Spojené státy se snažily zalidnit a zkultivovat rozsáhlá teritoria směrem na západ do vnitrozemí, zatímco města na východním pobřeží se rychle rozrůstala. Nebylo třeba úředníků, ani jiné inteligence, vítání byli hlavně dělníci a zemědělci.⁸ Nabídka uplatnění ve svobodné, perspektivní zemi byla velická, což přilákalo mnohé obyvatele (nejen) západní Evropy. Motivováni zvyšujícím se přílivem přistěhovalců začali američtí podnikatelé budovat od 30. let 19. století lodě, jež neměly sloužit primárně pro dovoz dřeva do Evropy a pak i odvoz cestujících, jak tomu bylo dříve, ale pouze k přepravě lidí. Ve stejné době se zejména ve východní části Spojených států začaly stavět rozsáhlé železniční tratě propojující města, jež neležela na páteřních řekách sloužících jako důležité dopravní tepny. Technologický rozvoj znamenal větší pohodlí, rychlost a bezpečnost při cestování, ať už se jednalo o nahrazení dostavníku vlakem, nebo „plovoucích rakví“ na dřevo plachetnicemi a později parníky. Ty od 50. let zrychlily přepravu

⁵ NOVÁK, 2007, s. 35 – 37.

⁶ DUBOVICKÝ, Ivan: *Češi v Americe a česko-americké vztahy v průběhu pěti staletí*, Epocha, Praha, 2018, s. 30.

⁷ Tamtéž.

⁸ VACULÍK, 2007, s. 30.

přes oceán z několika měsíců na zhruba dva týdny, nicméně byly dostupné jen movitějším vrstvám, a i přes to nabízely zhoršené podmínky. Situace se s přibývajícím roky zlepšovala – během 70. let si přepravu lodí mohly dovolit i ty nejchudší městské a venkovské vrstvy, počátkem 80. let se pak s výrobou vícetonážních parníků zvýšil počet lůžek, ale zároveň i pohodlí, rovněž za dostupnější ceny.⁹ Větší komfort a nižší ceny dopravy, ale také již určité zázemí vybudované předchozími generacemi imigrantů v amerických státech zapříčinilo největší odliv obyvatel z českých zemí, jenž trval až do 1. sv. války.

Co se týče historických událostí ovlivňujících imigraci do USA, tak první, jež zaujala pozornost několikaletých krajanů, bylo vypuknutí Zlaté horečky v Kalifornii roku 1849. Co však lákalo většinu evropských imigrantů z venkova, byl dostatek volné půdy směrem na západ od východního pobřeží. Nejdůležitější událostí spojenou s venkovskou emigrací bylo vydání zákona o přidělování půdy – Homestead Act z 20. května 1862. Zákon vydaný Abrahamem Lincolnem poskytoval půdu pro kohokoliv, kdo nepozvedl zbraň proti americké vládě, ať už to byl občan USA, nebo se jím teprve chystal stát. Každý si tedy mohl podat žádost nebo vznést nárok na 160 akrů vládní půdy a alespoň 5 let na ní hospodařit a kultivovat ji. Po pěti letech pak mohl po doložení jeho snahy o vylepšení pozemku zažádat o listinu o vlastnictví, zaplatit registrační poplatek a po schválení úřady byla půda od té doby jeho.¹⁰ Ne všechny pozemky však poskytovaly dostatečné zdroje, z nichž by farmáři vytvořili obyvatelné území s úrodnou půdou, travnatými pastvinami a materiálem pro stavbu příbytků, tudíž byli někteří dočasní majitelé se svými rodinami situací donuceni odejít z pozemku a hledat živobytí na jiných pozemcích, ve službách úspěšnějších rodin či ve městech.

1.2.2 Druhy emigračních vln do USA

I přes různé odchylky, nezaevidování a nepřesnosti ve sčítání vystěhovalců do USA se udává jejich celkový počet od r. 1848 do r. 1914 kolem 350 000.¹¹ Většina autorů zabývajících se problematikou české emigrace do USA se snaží o časové rozdělení do emigračních vln na základě zvyšování či snižování přílivu krajanů do nové země nebo podle historických

⁹ POLIŠENSKÝ, Josef, NESVADBIK, Lumír: *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky II. Češi a Amerika*, Karolinum, Praha, 1996, s. 26.

¹⁰ The Homestead Act of 1862. in National archives. Educator resources, Dostupné online: <https://www.archives.gov/education/lessons/homestead-act#background> [cit. 5. 11. 2021].

¹¹ VACULÍK, 2007, s. 158.

udalostí. Někteří se spokojí s přehledem širšího časového období (např. 1. vlna – r. 1848, 2. vlna – od r. 1848 do r. 1918, 3. vlna – doba mezi 1. a 2. sv. válkou¹²), které ovšem nevystihnou rozdíly mezi generacemi socioekonomických vystěhovalců a podmínkami jejich cesty. Pro naše potřeby se zdá být příhodnější rozdělení Leoše Šatavy do tří etap: *1. etapa – období od r. 1848 do konce 70. let, 2. etapa – období od konce 70. let do pol. 90. let, 3. etapa – období od pol. 90. let do r. 1914*¹³.

V první etapě (r. 1848 – konec 70. let) odcházeli hlavně čeští a moravští zemědělci shánějící levnou půdu pro založení farem či hledající větší výdělek v novém zaměstnání. Byla to rovněž nejdůležitější generace našich krajanů, jelikož nejenže prošlapala cestu v nové zemi pozdějším příchozím, ale založila zde i silnou českou společnost, jejíž identitu již od počátku udržovala zakládáním spolků, škol, novin, atd. Během této vlny došlo k několika oslabením přílivu migrantů způsobenými hospodářskými krizemi z konce 50. a 70. let, ale také obavami z americké občanské války z let 1861 – 1865. Z této doby ovšem, jak jsme si řekli, pochází Homestead Act, jenž naopak podnítil spoustu českých zemědělců a jejich rodin k opuštění rodné země a založení vlastní farmy na americké půdě.

Druhá etapa (konec 70. – pol. 90. let) představovala nejvýznamnější období z hlediska upevňování pilířů české kultury. Krajanská společnost se již stabilizovala, dále se rozšiřovala a naplno se začlenila do amerického života, ale přitom si ve většině případů zachovávala českou identitu a tradice a udržovala úzký vztah s domovinou. V této době a hlavně pak od 80. let se také zvýšil počet obyvatel směřujících z českých zemí do větších amerických měst, kde se spolu s rovněž přibývajícími významnými osobnostmi často aktivně podíleli na rozvoji českého kulturního života. Pro některé váhající z českých zemí byly takto připravené zázemí a lepší informovanost o životě v cizí krajině rozhodujícím faktorem pro emigraci.

Jako nejmasovější je označována etapa třetí (pol. 90. let – r. 1914), jejímž vrcholem byl rok 1907, kdy mělo odejít z Čech a Moravy až 13 554 osob¹⁴. Celkový počet třetí vlny emigrantů měl až do vypuknutí 1. světové války činit okolo 190 000 obyvatel¹⁵, což vynahradilo i různá oslabení, např. protipřistěhovalecké akce hnutí „not-knowingů“ nebo

¹² KAŠPAR, Oldřich: *Tam za mořem je Amerika*, Československý spisovatel, Praha, 1986, s. 14.

¹³ ŠATAVA, 1989, s. 83 – 85.

¹⁴ MASTNÝ, Vojtěch: Statistika vystěhovalectví českého proletariátu do Spojených států, *Demografie* 4, 1962, č. 3, s. 209. in: ŠATAVA, 1989, s. 79 – 80.

¹⁵ NEKOLA, Martin: *České Chicago*, NLN, Praha, 2017, s. 6. (celkové počty emigrantů je třeba chápat s rezervou, každý zdroj uvádí trochu odlišná čísla)

americko-španělskou válku z r. 1898.¹⁶ Tato generace přišla do již zamerikanizované společnosti, v níž postupně přibývalo lidí, kteří sice uznávali svůj původ a tradice, ale cítili se být na prvním místě Američany. I přes snahy českých spolků tak započala postupná asimilace imigrantů, jejichž potomci a následovníci, kteří přicházeli do Spojených států v dalších vlnách 20. století už převážně z politických důvodů, nezájem o udržování staročeských zvyků ještě umocnili.

1.3 Čeští vystěhovalci na cestě do USA

Nyní se zaměříme na konkrétní oblasti, z jakých čeští vystěhovalci nejčastěji odcházeli a také kam směřovali. Původ a zaměstnání krajanů často rozhodovaly o jejich uplatnění v novém prostředí, kde narůstající konkurence nutila jednotlivce k prokázání svých dovedností a schopnosti se rychle adaptovat. Češi byli obecně považováni za pracovitý lid, který si pokaždé uměl nějakým způsobem poradit, což bylo v této situaci velkou výhodou. Tudiž, i když někoho potkala nepřízeň osudu, vymyslel většinou způsob, jak nakonec uspět.

1.3.1 Cesta z domova

Pro naši práci je důležité sledovat oblasti, odkud odcházely převážně nižší vrstvy obyvatel, tj. městská chudina a venkované. Od poloviny 19. století po Plzeňsku a Pardubicku rychle přibýly jižní Čechy a později i jižní Morava. Tyto oblasti spojovala velká závislost na zemědělství, nepřiliš rozvinutá komunikační síť a nedostatečný průmysl, jenž by zajišťoval volná pracovní místa. Hlavně na přelomu 19. a 20. století odcházelo nejvíce lidí právě z okolí Tábora, Českých Budějovic, Plzně a Písku,¹⁷ jak také píše např. František Herites:

„[...] Jsou to lidé z největší části z chudých krajín českého venkova, kraje táboorského, píseckého, chalupníci a domkáři v vesnic, nádeníci, drobní řemeslníci z městeček, zchudlí a strádáním zbědovaní, mladíci nedoučení, ničemu řádně nevyučení [...]“¹⁸

¹⁶ ŠATAVA, 1989, s. 82.

¹⁷ VACULÍK, 2007, s. 30.

¹⁸ HERITES, František: Amerika a jiné črty z cest, sebrané spisy, sv. 12, Praha, 1913, s. 58. in: ŠATAVA, 1989, s. 57.

Právě mladí muži byli většinou ti, kdo jako první odcházeli od rodin, aby v zahraničí získali práci a vydělali potřebné peníze, které pak posílali domů a umožnili tak i ostatním rodinným příslušníkům cestu za oceán. Pro Čechy bylo typické stěhování celých rodin, tudíž značnou část vystěhovalců poté tvořily ženy a malé děti. Když odešla celá rodina, málokdo měl potom motivaci vracet se do rodné země, pokud se tedy nesnažil přimět ještě další příbuzné k opuštění domova.

Cesta z Čech a Moravy vedla většinou do Prahy, odkud se zpočátku chodilo pěšky nebo jezdilo povozem do jednoho z německých přístavů – Hamburgu či Brém. Na začátku 50. let byla dobudována železnice, která propojila obě města s Prahou, a výrazně tak usnadnila (alespoň majetnějším lidem) cestování. V německých přístavech působily různé plavební společnosti, z nichž dvě největší byly Lloyd – Brémy (*Norddeutscher Lloyd*, zkráceně NDL) a Hamburská plavební společnost (*Hamburg Amerikanische Packetfahrt Actien Gesellschaft*, zkráceně HAPAG). Mnoho Čechů rovněž vyplouvalo z přístavu v Liverpoolu se společností Cunard Line. Jak jsme si již řekli, s technickým pokrokem 2. poloviny 19. století se zlepšila úroveň plavby, kdy pomalé a nepohodlné plachtence byly nahrazeny rychlejšími a postupně i prostornějšími parníky. I když se zároveň snižovala cena přepravy, museli vystěhovalci počítat i s dalšími výdaji, např.: cesta do přístavu, několikadenní pobyt v přístavním městě během čekání na loď, ubytování v cílové destinaci či lístek na cestu do vnitrozemí. K těmto se ale také velmi často připojovaly nečekané výdaje v podobě okradení podvodníky či nečestnými agenty, nevýhodnou směnou peněz nebo doplacení peněz ve snaze zvýšit si úroveň pobytu na lodi.

Aby si americká vláda i plavební společnosti pojistily, že si vystěhovalci budou moci cestu dovolit, a nestanou se tak zátěží pro tamní úřady, prodávaly se palubní lístky několik týdnů dopředu a po přistání v americkém přístavu museli lidé doložit kromě potvrzení o zdravotní způsobilosti také finanční soběstačnost a informace o budoucích plánech a místě pobytu. Zatímco dříve s sebou přistěhovalci běžně přiváželi kromě osobních věcí také domácí vybavení a nářadí, později bylo dovoleno převážet pouze oblečení, obuv a peníze. Nově přichozí museli dále uvést přesné adresy amerických příbuzných či známých, ke kterým směřovali.¹⁹

¹⁹ BOČEK, Martin: *Soupeření lodních společností o zákazníky z Předlitavska na přelomu 19. a 20. století*, disertační práce, Západočeská univerzita v Plzni, 2017, s. 41.

O tom, jak probíhala samotná plavba, víme mnoho díky vyprávěním a dopisům zveřejněným v čechoamerických sbornících a kalendářích, ale také ze soukromých sbírek pozůstavších rodin vystěhovalců. Záznamy o všemožných útrapách cesty, které velmi často převažovaly nad pozitivními zážitky, pak v různé míře najdeme podrobně popsané ve většině odborných prací zabývajících se tématem evropského vystěhovalectví do Ameriky. Máme-li shrnout ty nejběžnější problémy cesty přes oceán, byly to hlavně špatné hygienické podmínky, nedostatek místa a kvalitního jídla a pití. Čím hlouběji do historie, tím delší plavba a horší podmínky čekaly všechny pasažéry byť s malým rozdílem mezi movitými a chudšími jedinci. Několikaměsíční cesta potom často vypadala podobným způsobem, jak jej popsala ve svém dopise jedna česká emigrantka:

„Poslední týden už nejedli jsme téměř ničeho, neb herinky, jež nám lodní společnost nabídla ke koupi, byly zasmrádlé. I vody k pití pomálu. A já ještě třásla se a modlila o zdraví naše, neb na lodi vyskytl se tyfus a nejeden ubožák mu podlehl, aniž se dočkal konce této strastiplné plavby.“²⁰

1.3.2 Destinace českých vystěhovalců – na venkov i do města

Cílem lodí převážejících evropské migranty byl zpočátku hlavně New York. Vzhledem ke snaze úřadů udržovat přehled o masách nově příchozích, museli cestující projít přes přistěhovaleckou kancelář nejprve v Castle Garden na Manhattanu, od r. 1892 pak přes kancelář na Ellis Islandu, speciálně vybudovanou pro účely kontroly a evidence cizinců před vpuštěním do země. Tato evidence slouží jako další důležitý zdroj informací o příchozích z té které země, o jejich věku, místě narození nebo názvu lodi, se kterou přípluli. Při zkoumání podobných záznamů je však třeba mít na paměti, že ne u každého jedince narozeného na území Čech a Moravy najdeme v kolonce s původem uvedeno „Bohemia“ či „Moravia“, jelikož se velmi často setkáme se zobecňujícím určením země původu – Rakousko (Austria). Dále musíme počítat jednak se ztíženou komunikací a neporozuměním mezi imigranty a sepisujícími úředníky, jednak i s možností chybně přečtených originálních spisů, kdy při

²⁰ Vystěhovalectví do Ameriky, příběhy z dopisů. Brožura vydaná k výstavě „Early emigrant letter stories“ projektu EMILE, 2004 – 2005, s. 11.

dalším přepisování a digitalizaci vznikají různé patvary a neexistující varianty názvů míst narození²¹.

V New Yorku hledala svůj domov jednak intelligence, jednak lidé věnující se dělnickým profesím, uplatňující se ve službách nebo v kulturním životě. Většinu českých přistěhovalců však tvořili zemědělci a řemeslníci, kteří se vydávali hledat neobdělanou půdu či zaměstnání v méně osídlených oblastech Spojených států. Někteří odcházeli také kvůli zvyšující se konkurenci. S přibývajícím počtem přistěhovalců z Českých zemí, kde se mnoho lidí vyučilo stejným řemeslům, totiž ubývala poptávka po dalších zaměstnancích ve stejném oboru. Lidé se tedy museli buďto naučit jiným řemeslům a dovednostem, nebo odcházeli dále.²² Jedním takovým územím, které se stalo pro mnoho Čechů novým domovem, byl americký Středo západ, kam vedlo z New Yorku hned několik cest. První možnost představovala plavba parníkem přes Erijský kanál a Velká jezera, na jejichž březích se rozkládala rychle rostoucí města jako Cleveland, Milwaukee nebo Chicago. Z nich pak bylo možné pokračovat povozem a později železnicí do dalších měst nově vznikajících států Středo západu, jakými byly např. Illinois, Iowa, Wisconsin, Michigan, Minnesota, Kansas nebo Severní a Jižní Dakota.²³ Další možností bylo od 50. let 19. století využití železnice z New Yorku do Chicaga, odkud se dále pokračovalo všemi možnými prostředky dál na severozápad.

Pokud do oněch přístavů nepřišli rovnou z Evropy, vydávali se také někteří čeští krajané další lodí z New Yorku do Baltimoru, Charlestonu, New Orleans či texaského Galvestonu,²⁴ z nichž rovněž pokračovali po vodě či po souši osidlovat vnitrozemí. Velmi populární destinací byl po tom newyorském přístavu v New Orleans, a to díky své poloze na deltě řeky Mississippi. Proti jejímu proudu mohli vystěhovalci plout buď směrem na Středo západ, nebo navázat po řece Missouri dále na západ např. až do Montany.²⁵ Na území těchto států byl totiž ještě dostatek volné a zároveň levné zemědělské půdy na rozdíl od

²¹ Např. název obce Neplachov byl přepsán jako Heblachow., Lomnice jako Lamnic, Bošilec jako Boselic.

²² SAXON-FORD, Stephanie: *The Czech Americans*. Chelsea House, New York, 1989, s. 62.

²³ DUBOVICKÝ, 2018, s. 36.

²⁴ BOČEK, 2017, s. 43.

²⁵ VACULÍK, 2007, s. 22 – 23.

východních států USA, jejichž pozemky byly díky jejich kvalitní půdě příliš drahé nebo již obsazené.²⁶

I když některé rodiny žily na samotách vzdálených od civilizace i několik kilometrů, většina se snažila navazovat styky nebo zakládat krajanské komunity, které sloužily k zachování kultury, ale hlavně ke vzájemné pomoci. Kromě těchto snah existovaly až do 80. let 19. století také plány na založení uzavřených českých osad, ty však nakonec nebyly, co se týče velikosti, nijak výrazné.²⁷ Česká centra samovolně vznikala v městských částech a také na územích, která často byla osídlena již dříve, a to převážně německými či polskými přistěhovalci. Nejen podobné zvyky a společná „sousedská“ historie, ale hlavně jazyk, jemuž na rozdíl od angličtiny rozuměla většina českých přistěhovalců, byly hlavním důvodem usazování se právě v jejich blízkosti.²⁸

Pokud se zaměříme na městské osidlování, které začalo od 80. let 19. století²⁹ převažovat nad tím venkovským, tak kromě New Yorku se prvním větším městem, kde se soustředili čeští krajané, stalo St. Louis. Do tohoto města, ležícího na soutoku řek Mississippi a Missouri, se již od 50. let vydávali přistěhovalci hlavně z Písecka a Plzeňska. Nejen plzeňští si pak ale našli ještě další místo, kde by mohli zakládat celé čtvrti a dát vzniknout jednomu z největších českých pivovarů ve Spojených státech.³⁰ Chicago, rychle se rozrůstající město na břehu jezera Michigan a zároveň důležitý železniční uzel, bylo propojeno s New Yorkem již v r. 1853, což výrazně zkrátilo dobu cesty mezi oběma městy ze dvou týdnů na dva dny. Snadná dostupnost byla také jistě důvodem, proč se spousta Čechů vydávala hledat nové příležitosti právě do tohoto města. Kromě uplatnění v řemeslech a službách se našim krajanům dařilo i v podnikání a nejednomu z nich se povedlo vést prosperující společnosti nebo se angažovat v politice. Přibývající Češi pak v Chicagu zakládali celé čtvrti s českými názvy jako např. Praha, Plzeň či Česká Kalifornie, a významně tak přispěli k budování dnešního téměř dvou a půl milionového města, jehož česká komunita byla kolem r. 1930 po Praze a Vídni největší na světě.³¹

²⁶ Venkovské muzeum Kojákovice: Průvodce expozicí, Společnost Rožmberk o.p.s., 2009, s. 11.

²⁷ ŠATAVA, 1989, s. 86.

²⁸ POLIŠENSKÝ, NESVADBÍK, 1996, s. 28.

²⁹ ŠATAVA, 1989, s. 81.

³⁰ POLIŠENSKÝ, NESVADBÍK, 1996, s. 37.

³¹ NEKOLA, 2017, s. 9.

Nejen na venkově, ale i ve městech se čeští krajané soustředili poblíž Němců a Poláků, kteří v americkém prostředí společně utužovali střeoevropskou kulturu. V těchto městech, jako jsou např. St. Louis, Cleveland, Pittsburgh či Milwaukee, bychom pak mj. z tohoto důvodu mohli najít pivovary, jež si svůj úspěch udržely až do dnešní doby.³²

1.4 Nový život českých krajanů

Čeští přistěhovalci směřovali do měst za nejrůznějšími profesemi, ať už to byli např. inženýři, vědci a tiskaři, nebo řemeslníci, dělníci v továrnách na oděvy a cigarety nebo horníci³³. Mnoho lidí zde také našlo uplatnění ve službě u movitějších rodin. Nejednalo se přitom pouze o přistěhovalce směřující přímo do města za zbohatnutím. I lidé cestující za volnou půdou, na níž by mohli hospodařit, museli často od svých původních plánů upustit a nejprve si vydělat dostatek peněz ve městě, aby poté mohli pokračovat dále. Jednou z příčin těchto změn v plánech nových osadníků byly krádeže. Na nezkušené cestovatele čekali hned po vylodění v přístavu tzv. loufří³⁴, podvodníci a lichváři, v tranzitních městech a nádražích zase zloději. Kdo se pak stal obětí krádeže a nezbylo mu téměř nic, musel se nejprve pokusit jakýmkoliv způsobem zaopatřit v místě, kde se zrovna nacházel. Návrat domů už totiž pro leckteré přistěhovalce nepřicházel v úvahu.

1.4.1 Do prérií nebo do lesů

Většina zemědělských přistěhovalců se však nakonec dostala do oblastí s volnými pozemky, na nichž mohla založit nové farmy a začít postupně přetvářet divokou krajinu na zemědělskou půdu. Zatímco Moravané směřovali spíše do Texasu, jihočeští a západočeští přistěhovalci se usazovali na již zmiňovaném Středozápadě po boku německých osadníků³⁵. Společně s nimi zakládali či rozšiřovaly osady a vesnice, kolem nichž soustředili své farmy, pokud vyložené nežili na samotě. Vzájemná blízkost však byla velmi důležitá pro život našich krajanů, jelikož poskytovala mj. možnost vzájemné pomoci, kterou brzy potřeboval ne jeden z nich. Celé rodiny přistěhovalců se totiž mohly usadit buďto ve státech, jejichž většinu povrchu tvořily

³² POLIŠENSKÝ, NESVADBÍK, 1996, s. 28.

³³ NEKOLA, 2017, s. 8.

³⁴ KAŠPAR, 1986, s. 50 – 51.

³⁵ POLIŠENSKÝ, NESVADBÍK, 1996, s. 30, 60.

jen louky, nebo se naopak dostaly k pozemkům v hustě zalesněných oblastech. Obě varianty s sebou přinášely pochopitelně mnoho útrap, s nimiž se museli tito lidé vypořádat.

V jižní části Středozápadu, tedy např. v Iowě či Kansasu, se rozkládaly široké pláne bez lesů, které by poskytovaly dřevo pro výrobu nástrojů nebo stavbu obydlí a zemědělských budov. Noví osadníci si tudíž veškeré potřebné nástroje museli buďto přivést s sebou, nebo je kupovali za peníze, které získali různými přivýdělkami nebo prací ve městě. Při stavbě příbytků si pak museli vystačit pouze s hlinou, popř. s drny trávy, z nichž stavěli tzv. drňáky či soďáky³⁶, což byly malé domky připomínající polozemnice. V průvodci vydaném k Národopisné výstavě československé v Praze r. 1895 byly tyto domky popsány takto:

„Drňák“ [...] jest vykopán napolo v zemi a nad touto zřízena kolem čtyřhranné jámy z drnů jakási zídka, dvě, tři stopy vysoká, zvyšující „strop“ a ulehčující sestup z venčí. Na několik trámů, položených na příč, nastlalo se roští, pokud možná pravidelněji řezané a v dlouhé otýpky skládané, a na ně položily se pěkné, husté drny, vyrýpané kolem na prérii. Stěny se dle možnosti omazaly hlinou, právě jako strop, a obílily. Do nízké té obruby z drnů zasadila se maličká okénka, nad kamny zřídil se komín, upravily se dvěře a schody, a obydlí bylo hotovo. „Drňáky“ zařizovány tam, kde byl nedostatek dříví, a mají vedle své láce a rychlosti ve zbudování i ty značné výhody, že jsou velmi teplými a na holých prériích Nebrasky a Kansasu poskytují ochrany i před zhoubným cyklonem, který obrostlou, téměř slitou střechu „drňáku“ zřídka kdy rozmete. Je-li střecha trochu jen pečlivě opatřena, nezatéká jí, nýbrž voda sbírá se ve stružkách kolem. Mnozí staří osadníci, i čeští, tu a tam se zálibou v „drňáku“ dosud obývají, neboť jest prý jim v dřevěných „šantách“, větrem profukovaných, zima a je v nich slyšeti každý hluk mnohem zřetelněji, než v onom napolo v zemi zakopaném obydlí. „Stavba“ primitivní, ale zajisté velmi praktická [...].“³⁷

Pokud jejich cesta směřovala spíše na sever Středozápadu, ocitli se čeští zemědělci taktéž před nelehkým úkolem. Než vůbec mohli začít hospodařit na polích, kultivovat pastviny a stavět domy, museli nejdříve vykácet husté lesy, které zabíraly většinu jejich pozemků. Zprvu tedy buď chodili za prací, nebo vyváželi vytěžené dřevo a vypěstované

³⁶ POLIŠENSKÝ, NESVADBÍK, 1996, s. 44.

³⁷ NIEDERLE, Lubor: *Národopisná výstava československá v Praze 1895*. Vydali Výkonný výbor Národopisné výstavy československé a Národopisná společnost československá prací spisovatelův a umělců českých. Praha: J. Otto, 1895. 555, XLVI, s. 303.

plodiny i do vzdálenějších měst. Zbylé dřevo pak poskytlo materiál na stavbu srubů, jejichž vzezření bylo popsáno následovně:

„Srub hotoví prostí drvoštěpové, začasté i lidé, neuměli vládnouti řádně sekerou a pilou. Okno ani žádné nebývá, světlo padá jen otevřenými dveřmi, a z hlíny pracně zrobený komín jest již jen zimním luxusem, právě jako „kamna“ z několika větších kamenů; neboť v létě vaří se venku. Mezery mezi trámy ucpány jsou mechem nebo zamazány hlinou a často obojím. Několik těch s těžší sehnanych prken ve střeše není ani seříznuto do rovnosti, neboť bylo by k vůli pouhé té parádě škoda prken i času. Po případě jest na nich i drn nebo roští, přidržené za příčinou obrany před vichrem většími oklestky, spjatými houžvemi. Někde jsou na střeše i kameny po způsobu alpském, aby ji vítr neroznesl. Tak vypadá pravý srub [...] jedno z nejdříve zřízených českých obydlí v Nové Praze v Minnesotě.“³⁸

Noví osadníci se tedy museli vypořádat s drsnou krajinou, která zprvu ani nezaručovala jistý výdělek na splacení nákladů za nástroje, osivo nebo dobytek. Mnoho lidí z těchto rodin si tak ještě přivydělávalo jako zemědělstí dělníci, čeledínové a služky na již prosperujících farmách.³⁹ I přes velké počáteční výdaje, menší příjmy, mnohdy extrémní počasí, škůdce a těžkou práci při kultivaci pozemků se však většině přistěhovalců podařilo uspět a vybudovat kvalitní obydlí s rozsáhlými poli a pastvinami. Za jejich pracovitost a schopnost adaptace si tak čeští farmáři vysloužili náležité uznání od Američanů coby majoritní společnosti.⁴⁰

Jak mělo vypadat prostředí zemědělských oblastí v USA, líčí i čechoamerický novinář a vystěhovalecký agent Josef Pastor, ve své příručce pro emigranty *Americký vystěhovalec*. Příručka však měla za úkol nalákat obyvatele Českých zemí k odchodu do Spojených států, proto je třeba brát tyto informace s rezervou, jelikož realita mnohdy nebyla tak ideální:

„Půda jest velmi úrodná: rodí při menší práci značně víc než půda v Čechách. A tato úrodná půda tvoří největší bohatství Spojených Států i jest zároveň příčinou, že se velká většina obyvatelstva věnuje polnímu hospodářství. Rolnický stav jest v Americe více ctěn a vážen, než v kterékoli jiné zemi, ba jest v Americe více ctěn a vážen než kterýkoli jiný stav. Českých farmerů nalézáme nejvíce ve státech Wisconsin, Iowa, Texas, Minnesota, Michigan, Nebraska, Missouri, kde všude velmi úrodná půda jest. Bylinstvo všeho druhu raduje se

³⁸ NIEDERLE, 1895, s. 302 – 303.

³⁹ POLIŠENSKÝ, NESVADBÍK, 1996, s. 51.

⁴⁰ Tamtéž, s. 45.

rychlému a bujnému vzrůstu. [...] Krásná všude vegetace, mohutné všude lesy. Kdežto na př. ve Francii máme jenom 37 druhů stromů, jež dosahují výši 30 střevíců, nacházíme v Americe 130 druhů, jež tuto míru přesahují. A jako stromoví tak i polní plodiny daří se výborně. Nejvíce pěstuje se kukuřice a pšenice, ač žito, ječmen, oves, brambory atd. též hojně sklizně poskytují. V severních krajinách pěstuje se víc obilí, v jižních zase víc rýže, bavlna a cukrový rákos. [...] Americký farmer chová hovězí i vepřový dobytek, koně i voly, ovce i drůbež, jako český rolník, jen že všeho má celá stáda. Hledí-li se v Čechách víc na krmení, hledí se v Americe víc na pastvu a i v zimě potuluje se dobytek nejvíce venku. Patrně, že americkému farmeru způsobuje chov dobytka malé starosti a malé výlohy.“⁴¹

1.4.2 Český Středozápad

Čeští přistěhovalci cestovali a usazovali se po celém Středozápadě USA, kde postupně rozšiřovali krajanské komunity jednak ve čtvrtích dříve zmíněných metropolí, jednak v osadách, na vesnicích a ve městech. Kde se čeští osadníci octli mezi prvními nebo jejich národnost silně převažovala nad ostatními, tam bychom mohli najít jména českých měst – např. Praha, Pilsen či Tabor. Některá města vypisuje také J. E. Salaba Vojan:

„Tábor máme v South Dakotě, ve Wisconsinu, Nový Tábor v Texasu, Prague v Nebrasce, v Oklahomě, New Prague v Minnesotě dokonce dvakrát, Prahu v North Dakotě, v Texasu, dále máme v Minnesotě Vesely a Beroun, v Iowě Protivin, v North Dakotě Veseleyville, Lomnice a Pisek, [...]“⁴².

Některým obcím české jméno zůstalo, jiným se v průběhu času změnilo. Většina měst a menších obcí ale dnes nese název, který nijak nenapovídá o jejich velké části obyvatel s českými kořeny. V Nebrasce tak najdeme kromě malé obce Prague také Wilber – „České hlavní město Spojených států“⁴³, v Iowě pak kromě města Tabor či Protivin např. Oxford Junction, Cedar Rapids nebo Spillville, nejstarší českou osadu, v níž mj. trávil léto r. 1893

⁴¹ PASTOR, Josef: *Americký vystěhovalec*. J. Pastor, Praha, 1873, s. 45 – 46.

⁴² SALABA VOJAN, J. E., *Česko-americké epištoly*, Literární kroužek, Chicago, 1911, s. 69, in JAKLOVÁ, Alena: *Proměny etnické a kulturní identity českých přistěhovalců ve Spojených státech amerických – Interpretace analýz čechoamerického periodického tisku 19. a 20. století*, Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, Praha, 2014, s. 19.

⁴³ Venkovské muzeum Kojákovice: *Průvodce expozicí*, Společnost Rožmberk o.p.s., 2009, s. 13 – 14.

Antonín Dvořák⁴⁴. Kansas má své české hlavní město Wilson, v Minnesotě zase kromě měst Tabor, Veseli a New Prague najdeme hodně potomků českých přistěhovalců např. v Lonsdale nebo Montgomery, které je považováno za „*Kolacky Capital of the World*“ (Koláčkové hlavní město světa)⁴⁵.

Všechna tato a mnohá další města spojená s českým přistěhovalectvím si dodnes váží své českoamerické historie a s hrdostí také podporují zachovávání (staro)českých tradic ve formě stálých expozic, přednášek a nejrůznějších akcí během roku. Podrobněji se těmto městům a jejich aktivitě v rámci českých tradic budeme věnovat ve druhé části práce.

Jak jsme si již mohli všimnout, české názvy středozápadních měst dokládají nejčastější původ českých osadníků. Od 50. let do těchto států cestovali zemědělci z jižních a východních Čech, později převážila oblast mezi Českými Budějovicemi a Plzní.⁴⁶ Mnozí přistěhovalci, kteří se původně usadili ve státech jako Wisconsin nebo Illinois, se v poslední třetině 19. století také dále stěhovali např. do Iowy, Nebrasky či Minnesoty. Mohly za to většinou špatné životní podmínky a neúroda, ale i rozšiřování železniční trati směrem na severozápad.⁴⁷ Ten se díky železnici stával mnohem dostupnější a jeho městům, ležícím podél trati, rostl ekonomický potenciál, a tím i dobré pracovní příležitosti. Pokud také přistěhovalci narazili na pozemky, které vlastnili již usazení osadníci z ostatních zemí Evropy, byli nuceni pokračovat dále a zakládat své komunity jinde.

1.4.2.1 Z dopisů českých osadníků

Abychom měli lepší představu, jak takové začátky českých přistěhovalců na Středozápadě vypadaly, poslouží nám na ukázkou dva dopisy z knihy Oldřicha Kašpara *Tam za mořem je Amerika*:

„Můj otec, bydlící původně v Chocni v Čechách, vystěhoval se do Ameriky v roce 1854, když mi bylo teprve čtrnáct roků. Po dlouhé strastiplné cestě dostali jsme se do Racine, Wis., kdeš otec můj se na nějaký čas usadil a podělkoval, co se jen kde dalo. Bylo tam tehdy

⁴⁴ „Čeští krajané ve Spillville studují historii přistěhovalectví do Ameriky“. Český rozhlas, 13. 12. 2008. Dostupné online: <https://cesky.radio.cz/cesti-krajanve-spillville-studuji-historii-pristehovalectvi-do-ameriky-8589283> [cit. 3. 2. 2022].

⁴⁵ City of Montgomery, Minnesota. Dostupné online: <https://www.cityofmontgomerymn.com/> [cit. 3. 2. 2022].

⁴⁶ POLIŠENSKÝ, NESVADBÍK, 1996, s. 45.

⁴⁷ NEKOLA, 2017, s. 8.

již více českých rodin, které byly by rády se dále pustily, ale prostředky jim toho nedovolovaly.

Po delším pobytu zde otec můj a ještě jiné dvě rodiny, a sice Josef Malý a Antonín Navrátil, vypravili se, že pojedou do Minnesoty, do Mc Lead County. Železnice na tu stranu ještě nevedla, cest bylo jen málo, a kde byly, nacházely se v takovém stavu, že jsme namnoze raději jeli vedle nich po prérii. Každá rodina měla spřežení volů a vůz, na němž byly děti, peřiny a nejmnutnější nádobí se našly, což bylo celým bohatstvím této české karavany. Z Racine, Wis., vyjeli jsme 1. dubna a do Mc Lead Co. jsme přijeli teprve 6. července. Utrpení naše na této přes tři měsíce trvající cestě bylo hrozné a z nebezpečí jsme ani nevycházeli. Po příjezdu svém zaujali jsme 160 akrů pozemků vládních, porostlých hustým velikým lesem. Vládní úředník vykázal nám pozemky a my nyní byli jsme odkázáni ku práci, abychom připravili půdu, která nás měla živiti.

Od časného rána až do pozdní noci lopotili jsme se, porážejíce dříví a upravujíce půdu, aby se mohlo seti. Vyli jsme již všichni velice udření a peněz nebylo, abychom si pomoc nějakou přijednali, ba otec náš několikrát šel pěšky až do Minneapolis, kdež třeba na kolik měsíců se zdržel, aby něco vydělal, neboť neměli jsme co prodati, a tudyž ani na nejmnutnější potřeby peněz nebylo. Zatím pak, co otec vydělával ve městě, káceli jsme my lesy dále. Tak to trvalo po několik roků, neboť nám orné půdy jen zvolna přibývalo, takže sotva bídné živobytí jsme sehnali. Po několikaletém těžkém namáhání docílili jsme toho, že mohli jsme již něco odprodávati, ale jak daleko jsme musili k tomu účelu tehdy jezdit a k tomu nebylo přes lesy téměř žádných cest. Jezdili jsme vedle potoků neb podle okrajů lesních a mnohdy celý náklad bylo nám přenášeti a znovu nakládati. Přitom musilo nás jeti vždy více pohromadě dobře ozbrojených, neboť tehdy zhusta zde lovili Indiáni kmene Sioux, a tito rudí ďáblové neznali s bělochem žádného slitování. Trudné to byly pro nás časy, neboť nás zde bylo velmi pořídku. V roce 1859 měli jsme zde první volbu a za celý town jsme odevzdali tehdáž celých třináct hlasů, kdežto dnes máme přes tři sta hlasů, a to daleko převážnou většinu českých. Mimoto byli jsme tehdá od sebe příliš vzdáleni, a tu bylo nebezpečí ze strany Indiánů tím větší.

(Ze vzpomínek Jana Kašpara, uveřejněných v čechoamerickém kalendáři Amerikán v roce 1891)⁴⁸

⁴⁸ KAŠPAR, 1986, s. 92 – 93.

„Byl tam hezký plat, dobrá strava, ale co všechno platno, když každý den se odbývaly 2 – 3 pohřby. A ty zaslouhují zmínku: dva sudy od cementu se srazily do sebe, mrtvola zastrčila se do nich, a když se hodila do jámy, naházela se na to hlína beze všech ceremonií. Vydržel jsem tam měsíc, pak ale hajdy zpět do St. Louis, odkudž jsem zakrátko jel do zdejšího pásma do Dubuque, kde jsem se živil nádeničinou, až povstala řeč: vzhůru do Minnesoty, tam budem "klemovat" (to claim - zabírat pozemky). To jsem byl pořád ještě mládencem. Pár grošů bylo už v kapse, potom dobrá ručnice a sekery byl celý můj majetek. Jeli jsme až do St. Paul, kde tehdy nebyla ani česká noha. Odtamtud jsme po namáhavě zjednané bάρce jeli dva dni a půl (Mississippi) do Shakopee, kdež vzali jsme povoz do Nové Prahy, která tenkrát pozůstávala z jediného srubu velikosti 10 x 12 a měla za obyvatele krajana Lánika (Brůžka). Mimoto byli po okolí rozptýleni Vrtiš, Burák, Hanzl, Heřman, Kajer, Bernas, Petřička a Suchomel. Lepší pozemky byly již rozebrány od Luxemburáků, tedy já a Rynda a Fr. Maryška jsme šli 8 – 9 mil jižně a zabrali po 160 akrech a hned také založili osadu pod jménem Nemanice, později Budějovice, ted' Montgomery. To bylo v listopadu 1854. Sněhu bylo po kolena. Stavěli jsme z klad, hlinou vymazávali – štěstí že jsme s sebou přivezli kamna, snad bych už dávno nežil.

(Vyprávění Vojtěcha Dolejše, jež bylo uveřejněno v kalendáři Amerikán v roce 1898.)“⁴⁹

1.4.3 Čeští přistěhovalci v americké společnosti – spolky, tisk a krajanské komunity

Jak můžeme vyčíst nejen z těchto vybraných dopisů, pro značnou část českých přistěhovalců nebyly začátky v cizí zemi nijak jednoduché. Spojené státy sice nabízely dostatek místa na budování domova, lepší ekonomické možnosti a svobodný život, přežít a uspět ale musel už každý sám bez pomoci vlády.⁵⁰ Většina nově příchozích proto rovnou hledala pozemky, obce nebo městské čtvrti, kde už byli usazeni jejich příbuzní, krajané nebo alespoň přistěhovalci ze sousedních zemí Čech a Moravy. S nimi pak brzy po svém usídlení začali spolupracovat a navazovat vztahy. Lidé si navzájem vypomáhali při stavbách obydlí, kultivování půdy, práci na poli, půjčovali si nářadí, atd. Poté, co se během určité doby adaptovali, využili svých vzájemných vazeb a společně začali budovat české kostely, školy, spolky a organizace, aby

⁴⁹ KAŠPAR, s. 104.

⁵⁰ VACULÍK, 2007, s. 160.

zachovali nejen víru, zdravé tělo či politické smýšlení, ale hlavně jazyk a tradice jejich staré vlasti.⁵¹

I když se totiž rozhodli opustit rodnou zem, nebylo tak učiněno s hořkostí, nýbrž se smutkem a vesměs s příjemnými vzpomínkami na domov, tudíž se většina přistěhovalců snažila v Americe vybudovat prostředí podobné tomu českému. Tato snaha je důkazem o silném národním povědomí, které českým imigrantům sloužilo jako motivace zachovat jejich kulturu i v nové zemi. V tak odlišném prostředí, kde se mluvilo cizí řečí a kde se na krajany z Čech a Moravy hlavně zpočátku pohlíželo jako na ty méně důležité (oproti přistěhovalcům ze Západní Evropy), bylo třeba držet pospolu a vzájemně si pomáhat. Proto už od 60. let 19. století vznikaly krajanské kulturní instituce, jejichž cílem bylo sjednocovat české přistěhovalce, udržovat zvyky staré vlasti, ale také pomáhat nově přichozím s adaptací v americké společnosti. Mezi nejdůležitější národní spolky patřily tzv. Slovanské lípy, které vznikaly ve větších městech Spojených států, kde organizovaly divadla, plesy, přednášky či slovanské sjezdy, zakládaly české knihovny, atd. Dalšími neméně důležitými spolky byla např. Jednota českých dam nebo Tělovýchovná Jednota Sokol. První Sokol vznikl v St. Louis v r. 1865, tedy pouhé tři roky po jeho založení v Čechách.⁵²

Čechoamerickým spolkům se i přes různé snahy nepodařilo vytvořit jednu zastřešující organizaci, tudíž působily spíše na lokální úrovni, což mnohdy ovlivňovalo jejich životnost, kvalitu a úspěšnost propojení se s ostatními krajanskými centry.⁵³ I tak ale krajané pokračovali v budování spolků, jichž bychom na počátku 20. století napočítali kolem 2 500.⁵⁴ Menší spolky a organizace vznikaly v krajanských komunitách, které se hned od příchodu prvních českých imigrantů v 50. letech začaly rozdělovat na tři hlavní proudy – liberální, katolický a evangelický. Příznivci liberálního proudu, v běžné řeči nazýváni „*free-thinkers*“ (volnomyšlenkáři), dominovali hlavně ve větších městech a tvořili největší skupinu ze tří zmíněných proudů. Jejich hlavním znakem bylo vymezení se proti jakýmkoliv církvím a proti vládě Habsburské monarchie.⁵⁵ V četných liberálních periodikách, která v krajanských redakcích vznikala, můžeme najít právě texty s vlasteneckými tématy volajícími po demokracii a svobodě českého národa v Evropě. Mezi liberální tisk se řadí úplně první

⁵¹ NEKOLA, 2017, s. 7 – 8.

⁵² JAKLOVÁ, 2014, s. 21 – 23.

⁵³ ŠATAVA, 1989, s. 91.

⁵⁴ VACULÍK, 2007, s. 162.

⁵⁵ ŠATAVA, 1989, s. 132.

vydávány týdeník *Slowan amerikánský* z Racine, jenž se r. 1861 spojil s *Národními novinami* ze St. Louis, a vznikla tak *Slavie*.⁵⁶ Dalšími periodiky pak byly např. *Svornost* (Chicago), *Dennice Novověku* (Cleveland) nebo *Pokrok Západu* (Omaha) a mnoho dalších.⁵⁷ Každé větší město také mělo své *Listy*. Kromě většiny periodik zakládali volnomyšlenkáři hlavně spolky.

Katolický proud měl až na výjimky (např. ve městě St. Louis, kde bylo hlavní středisko katolíků⁵⁸) větší zastoupení spíše na venkově, kam přicházely rodiny českých zemědělců vycovaných v katolické víře. Periodika, z nichž významné byly *Katolické noviny*, *Obzor*, *Hlas* či *Katolik*, obsahovala spíše konzervativní témata, kdežto těm politickým nevěnovala moc pozornosti. Stejně tak jako z oněch tří proudů nejméně významný evangelický tisk (např. *Pravda*, *Křesťanský posel*, *Jednota*) nevěnovala velkou pozornost aktuálnímu dění ani u nás, ani ve Spojených státech.⁵⁹

Katoličtí přívrženci se spíše zasazovali o budování kostelů, jež představovaly v mnohých zemědělských osadách často jedinou možnost, jak mohli čeští přistěhovalci strávit společný čas s ostatními krajany, kteří měli své domovy rozesety po širokých územích nebo bydleli na samotách. Bohoslužby probíhající v češtině či v němčině ale také přinášely určitou jistotu a útěchu v neznámém prostoru, v němž se noví osadníci nacházeli.⁶⁰ Katolické farnosti se také snažily udržet českou kulturu pro budoucí generace Čechů v Americe, proto zakládaly školy, kde se nejdříve vyučoval pouze český jazyk, posléze se přidaly české dějiny, zpěv a náboženství. Zatímco děti přistěhovalců během týdne navštěvovaly veřejné, americké školy, ty české fungovaly jako tzv. doplňovací – večerní, nedělní a prázdninové.⁶¹

Kromě škol hrál důležitou roli v udržování českého jazyka hlavně krajanský tisk. Sílicí vlastenectví se ve druhé polovině 19. století projevovalo nejen u nás, ale právě i ve svobodné zemi za oceánem, která pro mnohé sloužila jako vzor demokratického státu. Přistěhovalci z řad české inteligence tak mohli svobodně vydávat česky psané noviny, v nichž komentovali události v habsburské monarchii způsobem, jaký by jim byl v jejich staré vlasti zakázán.⁶²

⁵⁶ JAKLOVÁ, 2014, s. 14.

⁵⁷ VACULÍK, 2007, s. 159.

⁵⁸ ŠATAVA, 1989, s. 105.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ KAJER, Thomas O.: *They ate from one bowl: the New Prague area, its first forty-four years*, 2006, s. 130.

⁶¹ JAKLOVÁ, 2014, s. 27.

⁶² ŠATAVA, 1989, s. 73.

Existovala však i periodika věnující se pouze specifickým tématům a zaměřující se jen na určité skupiny lidí – např. na dělníky (*Hlas lidu*), ženy a domácnost (*Ženské listy*), děti (*Svobodná škola*) nebo zemědělce a řemesla (*Hospodář*).⁶³ Vedle nich v menším množství vycházely knihy, ve větším pak kalendáře, z nichž nejdéle trvající byly *Amerikán* a *Nová Vlast*. Česky psané kalendáře plnily důležitou úlohu v kulturním životě českých přistěhovalců a mj. také nahrazovaly malou knižní produkci. Obsahovaly totiž „povídky, novely, překlady, úvahy o problémech a vzpomínkové záznamy kulturního života Čechů,“⁶⁴ které byly u mnohých neanglicky mluvících přistěhovalců převážně z první generace jediným zdrojem informací o bývalém domově i o nové vlasti. Přinášely zároveň různé zajímavosti, popisovaly staročeské tradice, bavily svými příběhy nebo sloužily jako reklamní letáky pro americké podniky, i různé destinace v Českých zemích.

1.4.4 Z českých krajanů na Američany

I přes počáteční snahu uzavřít se v krajanových komunitách a čtvrtích, kde udržovali české hodnoty a kulturní život, museli se čeští přistěhovalci nevyhnutelně přizpůsobovat novému prostředí, ať už přejímáním anglického jazyka nebo amerického způsobu života. Pokud totiž měščí podnikatelé chtěli, aby jim prosperovaly obchody, a obstály tak před konkurencí, museli se umět dobře domluvit s americkou veřejností. Naopak některé zemědělské rodiny a ženy, které zůstávaly v domácnosti, neměly kvůli své izolovanosti od většinové společnosti takovou potřebu používat jiný jazyk než češtinu.⁶⁵ Část z první generace přistěhovalců tedy přejímala anglický jazyk, ale většina stále používala češtinu.

První generace také byla pilířem české kultury ve Spojených státech, jelikož zakládala krajanové spolky a snažila se udržet národní povědomí, včetně českého jazyka coby hlavního symbolu českého národa. Ten se v nové vlasti stabilizoval během 70. a 80. let 19. století, kdy přibývalo stále více přistěhovalců usazujících se ve městech, mezi nimiž byli mj. krajané z řad inteligence, která se aktivně účastnila budování krajanových spolků a vydávání česky psaného tisku.⁶⁶ V té době silné vlastenecké cítění v českých zemích, z nichž emigrovala, pohánělo

⁶³ Podrobněji se čechoamerickým periodikům a jejich funkci věnuje ve svých pracích A. Jaklová.

⁶⁴ ŠATAVA, 1989, s. 106.

⁶⁵ JAKLOVÁ, 2014, s. 65.

⁶⁶ ŠATAVA, 1989, s. 81, 90.

nadšení jednotlivců vybudovat hrdý, samostatný národ i v cizí zemi, a to bez ohledu na asimilační tendence americké společnosti.

I přes konzervativní způsob života zemědělských rodin na venkově a přibývání česky píšící městské inteligence však zároveň postupně dorůstalo četné potomstvo první vlny českých přistěhovalců. Děti narozené již na americké půdě vyrůstaly v dvojjazyčném prostředí, přičemž vnímaly Spojené státy jako svou vlast. Zatímco se generace jejich rodičů nazývala Čechoameričany, druhá a následně třetí generace jejich potomků se považovala už za Američany českého původu⁶⁷. I když ještě většina rozuměla svým česky mluvícím rodičům a prarodičům, jejich hlavním jazykem byla angličtina.

Právě v jazyce bychom mohli najít důkazy o postupné asimilaci českých přistěhovalců. I přes české redaktory z řad nově příchozích imigrantů, kteří zpočátku udržovali jazyk čechoamerického tisku na stejné úrovni jako v jejich staré vlasti, v mnohých dopisech a v různých periodikách se postupně začaly objevovat věty psané sice česky, ale v doslovném překladu, ve slovosledu nebo ve frázích typických pro anglický jazyk. (Např. „a to veme rok hojit“ – z anglického „and it takes a year to heal“, „kouká to malý“ – „it looks small“)⁶⁸ Do českých vět se také začala přidávat anglická slova buďto neupravená, nebo počestělá – tzv. amerikanismy. Jejich používání značilo snahu co nejlépe popsat realitu amerického prostředí a zároveň se vyhnout složitému překladu.⁶⁹ (Např. „klemovat“ – z anglického „to claim“, „bárna“ a „korna“ – z anglického „barn“ a „corn“) Další zajímavou vlastností českého jazyka používaného Čechoameričany byla jeho archaičnost a spisovnost. V Českých zemích se jazyk vyvíjel rychlým tempem díky vlasteneckým tendencím zbavovat se germanismů, vydávat více česky psané literatury a tisku a podporovat výuku českého jazyka ve školách.⁷⁰ Oproti tomu stál ve Spojených státech jazyk používaný hlavně krajany z první generace přistěhovalců, kteří jej sice předávali svým potomkům, ti už ho ale přijímali jen jako doplňkový k jazyku anglickému, tudíž neexistovala potřeba, ani prostor pro přirozený vývoj češtiny tak, jako tomu bylo u nás. Český jazyk se u mnohých Američanů s českými kořeny zachoval ve své archaičtější a spisovné verzi i během celého 20. století, o čemž svědčí periodika, dopisy, ale i mluvená slova používaná dalšími generacemi potomků našich krajanů.

⁶⁷ ŠATAVA, 1989, s. 109.

⁶⁸ Dopisy Emila Flíčka z Minnesoty ze soukromé sbírky.

⁶⁹ JAKLOVÁ, 2014, s. 40.

⁷⁰ Tamtéž, s. 65.

České etnikum mělo ve Spojených státech koncem 19. a počátkem 20. století již silnou základnu, což se projevovalo v jeho větší soběstačnosti, bohatém kulturním životě, ale také v jiném pohledu na Čechy žijící v jejich staré vlasti. Američtí Češi byli najednou těmi úspěšnějšími občany prosperující, svobodné země, kdežto jejich bývalý, zaostalejší domov stále „trpěl“ pod nadvládou monarchie. Hlavně ve volnomyšlenkářském tisku se projevovalo vlastenectví a snaha pomoci Českým zemím osamostatnit se a vybudovat podobně úspěšný demokratický stát. V ostatních periodikách ale vlastenecká témata během let postupně mizela a byla nahrazována místními zprávami. Zatímco tedy první generace včetně volnomyšlenkářů udržovala pravidelný kontakt s bývalou domovinou a podporovala její osamostatnění se od Habsburské monarchie, další generace neměly přirozenou motivaci agitovat za svobodu země, k níž kromě původu jejich předků neměli už žádný přímý vztah, a byla pro ně cizí.

Neznamená to však, že přestal být mezi Američany s českými předky zájem o České země a jejich kulturu. Od poloviny 80. let 19. století se např. pořádaly tzv. „lodi do Čech“, což byly zájezdy a výpravy čechoamerických spolků a dalších zájemců o návštěvu staré vlasti. Jako bohatá, silná a stabilní se čechoamerická kultura projevila také během mezinárodní výstavy v Chicagu r. 1893 a na Národopisné výstavě československé v Praze r. 1895.⁷¹ Účast na podobných etnograficky zaměřených akcích ale měla kromě prezentace československé kultury, utužování vztahů a připomenutí si společného dědictví ještě další efekt, jenž naopak ještě zvýraznil rozdílnost obyvatel Českých zemí a amerických Čechů. Vzájemným kontaktem se starou vlastí totiž Čechoameričané, kteří se díky tvrdé práci a pílí stali úspěšnými a svobodnými lidmi, poznávali reálné poměry v bývalé domovině a také pravý charakter jejich obyvatel. Nové poznatky se poněkud lišily od představy, jakou si během let lidé vytvořili ze vzpomínek, vyprávění a z tisku, a která byla kvůli nostalgii a sentimentu z touhy po domově poměrně zkreslená. Krajané z Ameriky si rychle začali všimnout, že realita není tak ideální, jak si původně mysleli, což u mnohých vyvolalo lhostejnost vůči situaci v Českých zemích. Kromě celého Rakouska-Uherska tak začali kritizovat i „krotkost české politické opozice a patolízalství“⁷², „malost poměrů v Čechách“ a „pohodlnost a zápečnictví“⁷³ tamějších obyvatel. Tato skutečnost byla dalším důvodem, proč čím dál více Čechoameričanů opouštěl zájem o budování komunity, jejíž základy by byly stejné jako v zemi původu jejich předků.

⁷¹ ŠATAVA, 1989, s. 91 – 94.

⁷² Tamtéž, s. 140.

⁷³ JAKLOVÁ, 2014, s. 60.

Od 90. let 19. století do počátku 1. světové války tedy můžeme ve Spojených státech zaznamenat dvě protichůdné tendence ve směřování české kultury. Na jednu stranu přicházelo z Českých zemí stále více lidí, kteří podpořili krajanské komunity a tisk, na druhou stranu však také postupně dorůstala další generace dětí přistěhovalců, narozených již na americké půdě a vychovávaných v anglickém jazyce, jejichž hodnoty a vztah k Českým zemím se přirozeně lišily od těch, které zastávali jejich rodiče. V té době začaly být Spojené státy také více aktivní ve snaze začlenit národnostní menšiny do jedné americké společnosti. Do tzv. „tavícího kotle“ (z anglického „*melting pot*“) rovněž přicházeli imigranti už s lepším vzděláním, vyšším finančním kapitálem a širším kulturním rozhledem, než jaký měli jejich předchůdci, proto se uměli i snáze začlenit do americké společnosti,⁷⁴ a nebyli tak závislí na pomoci od krajanských spolků.

Oba protiproudy se staly ještě intenzivnějšími během 1. světové války. Pokud do té doby ve Spojených státech vzkvétala česká kultura a činnost krajanského tisku, jenž se přesto pomalu amerikanizoval, a pokud existovalo velké množství čechoamerických spolků a zájmových skupin, do nichž však přicházely nové generace s odlišnými názory na jejich další vývoj, 1. světová válka zapříčinila semknutí českého etnika na americké půdě, ale zároveň i urychlila proces asimilace z Čechů/Čechoameričanů na „Američany českého původu“ a výrazně také snížila příliv dalších krajanů.

1.4.5 Mezi dvěma válkami

Po vypuknutí války se jinak rozdělené směry volnomyšlenkářů, katolíků a evangelíků spojily v podpoře jejich staré vlasti, periodika sledovala události v Evropě, informovala o aktuálním dění a vyzývala lid k jakékoliv pomoci.⁷⁵ Aby zvýšila povědomí o příběhu českého národa a o hodnotě jeho kultury i mezi americkou společností či dalšími etniky, psala různá periodika také příspěvky o tomto tématu v anglickém jazyce.⁷⁶ Některé z organizací se začlenily do nově vzniklého Českého národního sdružení, v němž podporovaly válečné uprchlíky a vznik samostatného a demokratického Československa. Další ze skupin se po vstupu Spojených států do války spojily do Československé národní rady americké s cílem osvobodit starou vlast od rakouské nadvlády. Od počátku iniciativy USA v prvoválečných událostech však

⁷⁴ JAKLOVÁ, 2014, s. 45.

⁷⁵ POLIŠENSKÝ, 1996, s. 88.

⁷⁶ JAKLOVÁ, 2014, s. 55 – 56.

začala být americká většinová společnost více ostražitá vůči komukoli, kdo se plně nehlásil k americkému občanství, a jehož způsob života se od majority nějak výrazněji lišil. Největší „hrozbou“ pro Američany byli samozřejmě přistěhovalci ze země „nepřítele“, tedy z celého Rakouska-Uherska. Naši krajané, kteří ještě neměli americké občanství, museli dokazovat, že nijak nesympatizují s rakouskou monarchií, a hlavně, že nejsou Rakušané, nýbrž Češi nebo Čechoameričané. I přesto spolu s ostatními konzervativci stále čelili tlaku americké společnosti na úplnou asimilaci.⁷⁷

1. světovou válku a následující 20. léta můžeme považovat za konec největšího rozkvětu české komunity ve Spojených státech. Po vyhlášení samostatnosti Československého státu přicházelo z Českých zemí stále méně obyvatel, čemuž výrazně dopomohly americké přistěhovalecké kvóty z let 1921 – 1924, které měly omezit podporu kulturního života menšin nově příchozími přistěhovalci a naopak posílit začlenění se do života americké společnosti.⁷⁸ Dalším vlivem postupné asimilace byl ale i přirozený vývoj v životech našich krajanů. Někteří se po válce vrátili do jejich rodné země, jiní se zase přesouvali v rámci Spojených států a vstupovali do manželství s americkými občany. Stále přibývajícím generacím spolu se stárnoucí první generací amerických Čechů se čím dál více stěhovaly ze zemědělských oblastí do větších měst s vidinou zlepšení životní úrovně. Ve městech se však usazovaly spíše po boku amerických obyvatel, nikoliv v krajanských čtvrtích. Ty totiž v meziválečné době postupně zanikaly, a to hlavně díky jejich poloze, která se v minulosti nacházela třeba ještě na periferii, ale po několika desítkách let, kdy se kolem českých čtvrtí rozrůstaly další městské části, najednou představovala lukrativní místo pro bohatší vrstvy obyvatel.⁷⁹

Kromě čechoamerických čtvrtí se také rozpadaly krajanské komunity a spolky převážně sloužící k pomoci nově příchozím se sžíváním se v cizí zemi, vyřizováním administrativy, atd. Jak již bylo zmíněno výše, noví přistěhovalci už byli schopni se snáze začlenit do amerického života, a nepotřebovali tudíž tolik využívat sousedské podpory od ostatních krajanů.⁸⁰ Spolky a periodika, které spadaly pod volnomyšlenkářský proud, také díky naplnění jejich požadovaného cíle v podobě vzniku samostatné demokratické republiky najednou postrádaly hlavní účel jejich fungování, jehož nahrazení představovalo mezi dalšími

⁷⁷ JAKLOVÁ, 2014.

⁷⁸ DUBOVICKÝ, 2018, s. 104.

⁷⁹ POLIŠENSKÝ, 1996, s. 97.

⁸⁰ JAKLOVÁ, Alena: *Národnostní a sociálně-ekonomická reflexe českých přistěhovalců v čechoamerických periodikách 19. a 20. století*, Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, Praha, 2006, s. 63.

generacemi s rozdílnými názory složitý problém. Kvůli těmto odlišným přístupům a stále více klesajícímu zájmu mladých o čechoamerický spolkový život proto podobné instituce začaly pomalu zanikat, nebo byly nahrazovány vznikajícími zájmovými skupinami. Rozšířenější organizace jako např. Americký Sokol nebo Jednota Československých Spolků v Americe (Č. S. A.) sice stále pokračovaly ve své činnosti, ale počet členů se u některých postupně zmenšoval.⁸¹ Tuto problematiku popisuje např. článek Západní Česko-Bratrské Jednoty v kalendáři Amerikán pro rok 1948:

„OMEZENÍ PŘÍLIVU PŘÍSTĚHOVALCŮ

Až do této změny spoléhala se naše Jednota hlavně na příliv přistěhovalců ze staré vlasti jako hlavní zdroj získávání nového členstva. Když však následkem přiosřezných přistěhovaleckých zákonů příliv nových krajanů ze staré vlasti do středozápadních a západních států byl téměř zastaven, bylo nutno postarati se o nový zdroj mladých členů a ten viděla Jednota v našem vlastním česko-americkém dorostu. Jelikož však zde rozená mládež z velké většiny český jazyk dobře neovládá a taktéž i její zájmy pokud se společenského života týče, jsou jiné, než zájmy starší, první naší generace, bylo dosti nsnadno získati naše zde rozené chlapce a dívky za členy řádů, kde celé jednání bylo v české řeči, a i když získána byla tato mládež, bylo téměř nemožno vzbuditi u ní nějaký zájem o spolkovou činnost.

I tentokráte právě jako před 25 lety při založení Jednoty, uvědomili si naši staří členové, že jedině mladé členstvo jest zárukou zdárného pokračování jednoty a po dobrém uvážení uznali, že bude ku prospěchu nejen Jednoty, ale celé naší česko-americké větve, když si udržíme mezi sebou náš dorost, který i když již českou řeč dobře neovládá, jednou převezme a bude dále vésti vše, co naši zakladatelé pro něj vybudovali – a učinili další důležitý krok ku předu zavedením anglické jednací řeči pro omladinové řády.“⁸²

Omezování činnosti se týkalo i krajaňského tisku, jehož produkci ovlivnila hospodářská krize a pak i 2. světová válka. Během obou událostí pokleslo kvůli zhoršené ekonomické situaci množství vydávaných periodik, nicméně další válka znovu posílila vlastenectví čechoamerické komunity a česky píšících redaktorů, kteří tisk využili k podpoře opět utlačované staré vlasti, k organizaci odboje a k propagandě.⁸³ I činnost stále

⁸¹ JAKLOVÁ, 2014, s. 58 – 59.

⁸² „Významné výročí Z.Č.B.J. důstojně oslaveno sjezdem.“ in: *Amerikán, Národní Kalendář*, GERINGER PRESS, Inc, Chicago, 1948, roč. 71, s. 195.

⁸³ JAKLOVÁ, 2014, s. 52 – 53, 60.

přetrvávajících čechoamerických spolků se soustředila na finanční a materiální pomoc, nebo se přímo zapojila do boje jako např. členové Sokola.⁸⁴ Po 2. světové válce pak tyto a podobné instituce pomáhaly zájemcům z řad československých přistěhovalců přicházejících v dalších emigračních vlnách v letech 1948 a 1968 začlenit se do cizí společnosti, sehnat bydlení a práci či získat životní pojištění. Menší komunity, jejichž úbytek nastal už po 1. světové válce, se však musely začlenit do těch větších, nebo přestaly během 50. let existovat úplně.⁸⁵

1.4.6 Od 2. poloviny 20. století po současnost

Ve vztahu k čechoamerickým organizacím a komunitám se velká část imigrantů 2. poloviny 20. století totiž lišila od jejich předchůdců z 19. a počátku 20. století. Noví přistěhovalci neopouštěli vlast z čistě ekonomických důvodů, jako tomu bylo u většiny jejich předků, ale hlavně z důvodů politických. Tito imigranti také přicházeli ze zcela jiných poměrů. Převažovali více vzdělaní lidé, jejichž primárním cílem už nebylo vytváření krajanských komunit v nové zemi, v níž by se navzájem podporovali a uchovávali český styl života, tradice a jazyk. Pionýrští emigranti odcházeli z prostředí, kde vládlo vlastenecké nadšení pro budování české kultury, kdežto další generace poloviny 20. století už odcházely s hořkým pocitem z často nedobrovolného odchodu do cizí země.⁸⁶ Ve Spojených státech v té době také již existovala stabilizovaná a po celém území rozšířená americká společnost, která pro nově přichozí představovala svobodnější a vyspělejší svět, do jehož fungování se bylo třeba co nejrychleji začlenit. Přistěhovalci z Československa se tak usidlovali spíše v menších či větších městech, jež skýtala řadu možností pro nový život, a kde značná část československé inteligence mohla svobodně pracovat, vydávat literaturu nebo organizovat exilovou politiku. I když se někteří také rádi účastnili ožívování českého kulturního života, většina neměla zájem o sdružování se mezi krajany a automaticky se asimilovala do většinové společnosti. Ne všichni se však rovnou nazývali Američany, určitá část exulantů sebe vnímala zkrátka jako Čechy žijící ve Spojených státech, v nichž nemají potřebu více projevovat příslušnost k jednomu, nebo druhému národu.⁸⁷

⁸⁴ Historie Sokola v USA: Časová osa. Dostupné online: <https://sokolusa.org/timeline/> [cit. 14. 2. 2022].

⁸⁵ JAKLOVÁ. Tamtéž, s. 92.

⁸⁶ SAXON-FORD, 1989, s. 59.

⁸⁷ JAKLOVÁ, 2014, s. 74 – 78.

I přes snížení zájmu o slučování českého etnika a šíření jeho kultury ve Spojených státech se do té doby přeživší či nově vznikající čechoamerické spolky a periodika snažily neustále pořádat srazy, členské schůze a kulturní akce za účelem osvěty nebo stále vydávaly česky/česko-anglicky psané texty. Periodika 2. poloviny 20. století omezila jednak zprávy o aktuálním dění ve staré vlasti, a jednak články, v nichž novým přistěhovalcům poskytovala nejrůznější rady pro snazší orientaci v cizí zemi. Přibyly naopak příběhy ze života krajanů, dopisy a vzpomínky jejich předků, recepty nebo inzeráty na seznámení se s českými krajany opačného pohlaví.⁸⁸ V kalendářích pak převažovaly česky psané povídky a básně literátů z Českých zemí, ale i od korespondentů z řad čtenářstva. Informovat o důležitých událostech a aktualitách v českém jazyce se už totiž mnohým nevyplácelo. Počet lidí z první generace se rychle zmenšoval a jejich následovníci už dobře ovládali anglický jazyk, tudíž nebyli odkázáni pouze na česky psané listy. Úlohou krajanského tisku se tak stalo spíše ožívování tradic českého národa, zachovávání jeho jazyka a zachycování činnosti existujících spolků. Tuto funkci také plní jak čechoamerické listy, tak stále aktivní spolky, zájmové skupiny a instituce v podstatě až dodnes, jelikož: „*Čeština je dnes užívána jen v několika krajanských listech, a to často v kombinaci s angličtinou. [...] Přesto je stále tím nejpevnějším poutem, etnickým symbolem, které spojuje imigranty s jejich původní vlastí.*“⁸⁹

1.4.7 Ethnic revival

Zájem Američanů o jejich předky se v 2. polovině 20. století opět zvýšil v 60. letech, kdy probíhal tzv. „*ethnic revival*“. Tento „návrat ke kořenům“ znamenající především objevování kulturního dědictví amerických občanů, jejichž předkové přišli z cizích zemí, hlásal americký prezident John F. Kennedy, jenž nevnímal Spojené státy jako tavící kotel všech kultur ve prospěch jednoho národa, ale naopak jako zemi přistěhovalců. Nabádal proto občany, aby nezapomínali na svůj původ a uvědomovali si bohatství kultury, z níž vzešli. Od 60. let tedy začalo být populární vytváření rodokmenů, hledání předků a jejich rodných domů, ale také objevování a navštěvování potomků jejich příbuzných, kteří zůstali v domovské zemi. Nejinak tomu bylo i u amerických občanů s českými předky. I když bylo Československo v té době ne zcela otevřené kontaktu se Spojenými státy, mohli Američané přicestovat do země, kde poté hledali nebo již navštěvovali příbuzné, jejichž předkové odešli z jiných poměrů a

⁸⁸ JAKLOVÁ, 2014, s. 87 – 88.

⁸⁹ JAKLOVÁ, 2006, s. 156.

hlavně z jiných důvodů, tudíž tito američtí návštěvníci nebyli pro režim tak velkou hrozbou jako např. lidé emigrující po r. 1948.⁹⁰

Kromě individuálního bádání a objevování rodinného dědictví také vzrostla popularita různých genealogických spolků a historicky zaměřených skupin, které jednak pomáhaly zájemcům s odhalováním jejich čechoamerické minulosti, jednak samy vydávaly publikace a bulletiny, pořádaly výstavy, přednášky, workshopy a další podobné akce zaměřené na podporu a prezentaci (nejen) české kultury mezi americkou veřejností.

1.4.8 Dnešní Američané a jejich zájem o českou kulturu

Jak již bylo zmíněno výše, od 2. poloviny 20. století ubývalo tradičních čechoamerických spolků, jelikož klesal celkový počet zájemců o jejich činnost. Některé z nich však přetrvaly a do dnešní doby nabízejí tematicky zaměřené akce či výuku českého jazyka. Na kurzy češtiny se pak mj. soustředí ústavy slovanských jazyků na amerických univerzitách nebo menší čechoamerické školy přibývající od počátku 21. století po celých Spojených státech.⁹¹ Tyto a další zájmové instituce fungují spíše na lokální úrovni, a to díky rodinám nových přistěhovalců a lidem nadšeným do historie, jejichž cílem je objevování tradic a stylu života přistěhovalců z Českých zemí a předávání nabytých znalostí ostatním zájemcům z řad veřejnosti.⁹² Větší a zároveň nejstarší stále aktivní organizací, jejíž základy položili čeští krajané, je americký Sokol, jenž by v současnosti měl mít ve Spojených státech 30 aktivních žup.⁹³ Ostatních větších i menších spolků by mělo existovat podle dat českého ministerstva zahraničí z roku 2018 přes 170.⁹⁴ V seznamu krajaňských spolků na internetových stránkách ministerstva také můžeme nalézt podrobnější informace o jednotlivých skupinách, jejich místo působení, zaměření i počet členů. Seznam obsahuje mj. také knihkupectví zaměřená na české autory, obchody s českým zbožím, služby, hotely a restaurace s krajaňskou tematikou nebo různě specializované instituce.

⁹⁰ POLIŠENSKÝ, 1996, s. 109 – 110, 116 – 117.

⁹¹ České školy v Americe. Dostupné online: <https://www.czechschoolsamerica.org/> [cit. 20. 2. 2022].

⁹² JAKLOVÁ, 2014, s. 93 – 94.

⁹³ Seznam sokolských žup v USA: „Locate a Sokol Unit“. Dostupné online: <https://american-sokol.org/find-a-sokol-3/> [cit. 21. 2. 2022].

⁹⁴ Adresář krajaňských spolků v USA. Dostupné online: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_svete/adresare/adresare-usa_adresar_krajanskych_spolku.html [cit. 21. 2. 2022].

Co se týče množství členů všech čechoamerických spolků, představují tito lidé ve srovnání s dnešním počtem obyvatel jen malou část občanů žijících ve Spojených státech. Jejich činnost však neúnavně pokračuje a má díky vzájemné spolupráci velký dosah jak v rámci států, tak i jinde ve světě. Dnešní doba se totiž vyznačuje silnou provázaností mezi lidmi po celém světě, a to hlavně díky internetu. Trávení času na internetu a jeho sociálních sítích může na jednu stranu znamenat snížení zájmu lidí o společenské aktivity, spolkovou činnost a účast na kulturně-vzdělávacích akcích, nicméně přináší také další možnosti, jak propojit příznivce určitých spolků či kultur mezi sebou, i když např. pocházejí z jiné části světa, nebo nemají zájem o pravidelné společenské aktivity, ale zajímají se o dané téma.

V dnešní době stále populární hledání předků může taktéž probíhat na internetu formou vlastního bádání. Archivy a knihovny, fungující po celém světě, poskytují stále více ze svých sbírek ve formě online záznamů, a to mnohdy i bez poplatku za jejich přístup. Užitečná pro hledání předků je pak i webová stránka *FindaGrave.com* s rozsáhlou databází hřbitovů, hrobů a informací o jejich uživateli. Pokud by se amatérským badatelům nedařilo v hledání, mohou si buďto najmout specialisty nabízející tyto služby, nebo se zaregistrovat na platformách typu *Ancestry.com* nebo *MyHeritage.com*, které shromažďují nejrozličnější historické údaje, a dokážou tak propojit informace, vyhledat možné předky a zanést je do virtuálního rodokmenu.

Důležitou roli z hlediska sjednocování lidí se zájmem o konkrétní kulturu také hrají sociální sítě. Hlavně *Facebook*, díky možnosti vytváření veřejných či soukromých skupin, poskytuje prostor pro snazší komunikaci mezi členy existujících spolků, ale i pro zájemce o české tradice, čechoamerickou historii, akce a festivaly, cestování do Česka, vaření tradičních jídel, atd. Na *Facebooku* najdeme, kromě stránek oficiálních a stále aktivních čechoamerických institucí, také stránky menších zájmových spolků, které se soustředí na připomínání českých tradic mezi obyvateli jednotlivých států. Fanoušci a členové těchto stránek a skupin, mohou sdílet fotky, hudbu, události, příběhy i dotazy s tematikou české kultury a volně nad nimi diskutovat. Aktivita členů přitom není limitována časem, snahou, ani členským poplatkem, což pro ně představuje značnou výhodu oproti přímému působení v reálných spolcích. Velká část z nich dnes samozřejmě funguje in a webových stránkách, nicméně pro internetového uživatele jsou sociální sítě snáze dostupné, a jsou rovněž schopné vyhledat podobně založené skupiny, jejichž činnost se zobrazí spolu s dalšími stránkami na hlavní stránce uživatele, jenž tak může pohodlně sledovat všechny oblíbené stránky najednou. Další výhodou přesouvání institucí, spolků a jejich činnosti do virtuálního prostoru je

možnost oslovit větší počet zájemců, kteří mají okamžitý přístup ke zveřejněným informacím, aniž by museli být zaregistrovanými členy nebo by museli vyjít z pohodlí svého domova.

Zaměříme-li se na aktivitu *facebookových* stránek a skupin, které jakýmkoliv způsobem podporují českou/čechoamerickou kulturu, najdeme tedy skupiny sdružující příznivce spolků působících v jednotlivých státech, dále pak nezávislé stránky sdílející pozvánky na čechoamerické kulturní akce, zajímavosti o českých tradicích, čechoamerických souborech a kapelách nebo tipy na návštěvu destinací v Česku a na Slovensku.⁹⁵ Některé skupiny byly založeny na lokálním principu a soustředí se jen na americké státy, jiné jsou zase otevřené uživatelům, jejichž čeští předkové emigrovali i do ostatních zemí světa, nebo se tam oni sami přestěhovali. Poměrně velká část stránek a skupin obsahuje pozvánky či reportáže z folklorních akcí v USA, ve světě i v České republice. Dále pak v těchto kanálech najdeme dobové fotografie, ale také příspěvky zaměřené na gastronomii. Na stránkách a ve skupinách, jež se věnují tradičním českým, staročeským či slovenským pokrmům, jejich historii a receptům, denně přibývají fotografie tradičních koláčů, cukroví, chlebičků, knedlíků, polévek, omáček, apod. Lidé, kteří zkoušejí české recepty poprvé, se mohou radit s ostatními členy skupin, vyměňovat si tipy a zkušenosti, nebo si navzájem doporučovat restaurace či obchody nabízející česká jídla. Mnozí pak své příspěvky také doplňují o rodinné příběhy, v nichž popisují způsob přípravy jídel tak, jak je dělali jejich předkové, nebo sdílí vlastní zážitky z mládí, kdy se setkali s různými pokrmy, řemesly či jinými projevy českého života.

Z programů folklorních akcí a z obsahu internetových stránek či skupin můžeme vyvodit, o jaké projevy české kultury je ve Spojených státech (i jinde ve světě) v dnešní době největší zájem. První místo bychom mohli nepochybně obsadit jídlem. Vaření a pečení představuje nejoblíbenější, nejsnazší a nejlépe dostupnou formu uchování odkazu českých předků. Tradiční (staro)české recepty lákají všechny věkové kategorie lidí, kteří se v jejich přípravě rádi zlepšují, aby jejich pokrmy byly co nejvíce autentické. Díky nim také objevují nejen jídla charakteristická pro určité regiony Českých zemí, ale i typické suroviny či zvyky spojené s těmito jídly. Ani žádná čechoamerická akce se neobejde, samozřejmě kromě piva, bez tradičních koláčů (Američany označovaných jako „*kolache/kolackys*“⁹⁶), knedlíků, zelí

⁹⁵ Např. „*BOHEMIANS IN AMERICA*“, „*Czech American Community Center*“, „*Everything Czech - History, Culture, Music, Food, Arts & More*“, „*From our Czech kitchens*“, „*Czechs and Slovaks in USA & the World - Cesi & Slovaci v USA & Svete*“, „*Czech Heritage*“, „*Czech Bohemian Ancestry/Genealogy*“, „*Friends Who Like To Go Visit The Czech Republic and Slovakia*“, „*Czechology*“, „*American Czech Culture Society*“, atd.

⁹⁶ Mnohými dnešními Američany vyslovovaných např. jako „*kolače*“, „*kolačky*“ či „*koláky*“.

apod. Na zásobování těchto akcí tradičními pokrmy se pak kromě nadšených amatérů mohou podílet i kuchaři a pekaři, jejichž živnosti udržují české recepty někdy i po několik generací.

Jídlo patří (nejen) v případě českého etnika ve světě mezi nejméně náročné a ostatním kulturám také nejsnáze přístupné projevy české kultury a slouží zároveň jako pojítka mezi krajany a ostatními obyvateli jejich domovských zemí, ale i mezi ostatními generacemi lidí s českými kořeny. Dalším kulturním projevem typickým pro české krajany a jejich potomky je pak lidová hudba spolu s tradičními tanci, přičemž tím nejpopulárnějším je česká polka. Hlavně na akcích doprovázejí čechoamerické kapely různá folklorní uskupení, která předvádí staročeské tance v dobových krojích. Vlastnit kroj a umět české lidové tance už ale vyžaduje větší snahu a aktivitu od zájemců o českou kulturu. Že jich však není málo, dokládají jak každoroční akce a festivaly, tak např. i volby čechoamerické Miss jednotlivých států USA, z nichž pak vítězky postoupí do volby „*Miss Czech-Slovak USA*“⁹⁷, kde musí mladé ženy prokázat jejich znalost českých tradic, krojů a písní, přičemž alespoň základní znalost českého jazyka je spíše výhodou, nikoliv podmínkou.

Český jazyk vyučovaný v rámci kurzů čechoamerických škol, tradiční české pokrmy obohacující kulturní akce i slavnostní události jednotlivých domácností, staročeské kroje a lidová hudba včetně tradičních tanců – tyto prvky české kultury patří mezi nejoblíbenější a nejdéle přetrvávající zájmy amerických občanů hlásících se jakýmkoliv způsobem k českému etniku.⁹⁸ U většiny aktivit se dnešní Američané soustředí spíše na tradice z 19. století, tj. na dobu, kdy do Spojených států přišly první vlny vystěhovalců z Českých zemí, z nichž přinesly své kulturní bohatství. Pozdější vývoj historie Česka/Československa už v rámci kultury nezaznamenal u amerických obyvatel takový zájem, nicméně i pozdější česká/československá literatura, film či gastronomie si udržely pozornost některých až do dnešní doby.

Lidé takto sledují nebo se na projevech české kultury přímo podílejí buďto v rámci stále fungujících spolků a organizací, šíří osvětu a zachovávají čechoamerické dědictví pro jejich budoucí generace i pro zájemce ostatních kultur, nebo se soustředí pouze na vlastní rodinnou historii provázanou s českými předky, jejichž odkaz uchovávají ve formě fotografií,

⁹⁷ 2022 Miss Czech-Slovak US Pageant Documents: Official 2022 Application and Rules and Regulations. Dostupné online: https://www.missczechslovakus.com/pageant_documents [cit. 1. 3. 2022].

⁹⁸ SAXON-FORD, 1989, s. 14.

dopisů, příběhů či receptů. Ve druhé části práce se pokusíme zachytit tyto snahy uchovat povědomí o české kultuře v minnesotském městě New Prague a jeho okolí.

2 Příběh českých osadníků ve městě New Prague a jeho okolí v jižní Minnesotě

V první části práce jsme se skrze již existující studie, dopisy a vyprávění přistěhovalců snažili zachytit osudy českých krajanů od jejich počátečního rozhodnutí opustit rodnou zemi, přes složitou cestu do Spojených států, až po usazování se v novém domově, hledání práce, zakládání rodin a postupnou asimilaci do americké společnosti. Více pozornosti jsme přitom věnovali vystěhovalcům, kteří pocházeli ze zemědělských oblastí Českých zemí a usazovali se na rozlehlém území amerického Středozápadu. Nyní se zaměříme na jeden konkrétní stát, Minnesotu, kam směřovalo velké množství zemědělců z jižních Čech, Vysočiny nebo jižní Moravy. Více pozornosti pak budeme věnovat městu New Prague a jeho blízkému okolí, kde našli nový domov krajané pocházející mj. z oblasti mezi Třeboní, Českými Budějovicemi a Tábořem. Zkoumáním historie českých osad a měst, kde se tyto přistěhovalci usazovali, a také interpretací příběhů některých jejich obyvatel, se pokusíme nastínit celkový obraz tehdejší společnosti a proměny ve vnímání identity českých osadníků a jejich potomků, jednak americkým národem, jednak sebou samými.

2.1 Počátky přistěhovalectví do Minnesoty

„Stát Minnesota leží s Čechami ve stejné severní šířce a v stejném stupni, podnebí je tu asi jako u Poličky u Vás, zima dlouhá a sněhu napadne dost, jaro začíná pozdě a léto je krátké a teplé a podzim je dlouhý a pěkný, nejpěknější ze Spojených států. Voda je dobrá a povětrnost čili klima je tady zdravé, vo moc zdravější než v Nebrasce. Stát Minnesota má moc přírodních krás, má krásná jezera a rybníků je až nad hojnost, které jsou plné ryb výtečné jakosti, hromadu řek splavných a potoků. Abyste si nemysleli, drazí přátelé, že ostáváme na nějaké lesní poušti! To né, to byste se mýlili, do města vidíme jako do terče, zrovna z našich oken, jest to tisíc kroků městečko Willow, má předně krásnou novou školu, kde vyučujou čtyři učitelky, a za druhé jsou tam dva kostely, za třetí jsou tam dva story čili kupecké závody, je

tam pošta a hotel a též dva salony čili hostince a tak dále. Pak se ohlédneme z okna na východ, kde vedle cesty pak vede dráha St. Paul a Duluth, zrovna před našimi okny je odbočka dráhy, kde se vyhejbají nákladní vlaky s personkou. Pohlédnem na sever, tam se rozkládá krásné jezírko, rozlohy má asi 40 akrů. [...] Po západní straně našeho lantu teče velká řeka, kde jest hojnost ryb i také lodiček a rybářů. Tak vidíte, drazí přátelé, že se máme dost čím bavit, aby se nám stýskalo, to se nám nestýská pranic, je zde hodně českých osadníků, i z Moravy a Slováků, taky často míváme taneční zábavu, právě jsme odbývali na čtvrtého července zábavu taneční u p. S. Vavříčka, sešlo se tam asi na padesát krajanů a naše kapela hrála, to jest já a moje nejstarší dceruška Marie, a bavili jsme se výtečně, pivo a limonáda nám nescházela.

Honbu bych miloval, kdybych na to měl čas. Tady je velká zvěř, předně jsou tu jeleni, srnci, sobi, losi, pak šelmy, jako medvědi černý, černý vlci, lišky, ježci, kuny, tchoři, hranostaji, panteři a šakalové. Zajíců je zde pramálo a lesní ptactvo jako bažanti a těch už je pramálo. Zde je každý dobře vyzbrojen, tak když bys k nám přišel, tak to vypadá, jako když přijde do myslivny, kluk tady desetiletý dovede lepší střilet než rakouský voják.

Hovězího dobytka je zde málo, v létě je tu pastvy dost, dobytek i koně se pasou v lesích, každé dobytče má zvon a tak se najdou, a v zimě je to hůř krmít ve stájích, luk je zde málo, také málo sena, chybí přírodní louky, každý si musí teprva luka udělat, s dobytkem se tedy nemůžem moc chlubit, pár koní máme a jednu krávu, několik prasat, drůbeže máme 145 kusů slepic, protože krmivo je zde drahý. [...]“

(Dopis Josefa Nebudy Františku Findeisovi v Poličce z 10. 7. 1900)⁹⁹

Území dnešního státu Minnesota bylo domovem původních amerických obyvatel kmene Dakota a Ojibway. Od počátku 19. století se v této oblasti začali usazovat francouzští Kanadčané, kteří putovali po obchodních stezkách s kožešinou z Kanady dále na jih Spojených států. Tito obchodníci se rovněž zasadili o zvelebování nově obydlené krajiny, do níž mj. přicházeli také kanadští kněží hlásat katolictví.¹⁰⁰ Od r. 1820 pak začaly na území proudit první vlny přistěhovalců mj. díky početným řekám, které představovaly snazší způsob, jak se dostat i do jinak těžko přístupných oblastí. Po té nejvýznamnější řece – Mississippi – např. doplula v r. 1823 do rychle rostoucího hlavního města St. Paul první parolod' Virginia, po

⁹⁹ KAŠPAR, 1986, s. 126 – 127.

¹⁰⁰ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS: *They chose Minnesota: a survey of the state's ethnic groups*, St. Paul, 1981, s. 19.

jejímž prvním vyplutí přibylo během tří let dalších 15 lodí. Zavedení parní lodní dopravy na území Minnesoty výrazně podpořilo ekonomický rozvoj, a tudíž i zlepšení životní situace místních obyvatel, a zároveň lákalo nově příchozí z ostatních států amerického kontinentu a z Evropy.¹⁰¹ Z ní přicházeli lidé hlavně z Britských ostrovů, později pak z Německa a Skandinávie, a to převážně kvůli špatné ekonomické situaci v jejich domovských zemích. Noví přistěhovalci zůstávali buďto ve městě, kde si vydělávali obchodem, službou a pomocnými pracemi, nebo dojížděli budovat železnice či těžit v dolech. Ostatní se usazovali v okolí měst či blízko pozemků, jež vlastnili jejich krajané. Zdrojem obživy těchto přistěhovalců pak byla převážně těžba dřeva a farmaření.

Rozvoj další části dnešní Minnesoty umožnily smlouvy Spojených států s Dakoty a Ojibwayi z r. 1837 o přenechání určitého území státům za účelem kultivace krajiny na zemědělsky užitelnou půdu.¹⁰² Poté, co se v r. 1849 postupně se rozvíjející Minnesota stala oficiálně teritoriem, vláda ustanovila komisaře, kteří dostali na starost agenty, jejichž úkolem byla propagace teritoria jakožto vhodného místa pro osídlení. Výsledky činnosti agentů na sebe dlouho nenechaly čekat. Díky jejich agitaci a rovněž kvůli pro vystěhování příznivé situaci v Evropě přišla do Minnesoty hledat nový domov první masová vlna vystěhovalců, z nichž nejvíce jich přicházelo v letech 1855, 1856 a 1857.¹⁰³ Kromě dalších Němců, Angličanů, Skotů, Švédů a Norů přicházeli také Irové, Velšané, Finové a Dánové, v menších skupinách pak lidé z Nizozemska, Lucemburska a Belgie, a později i lidé z Českých zemí a z Polska. První přistěhovalci se usazovali poblíž sebe navzájem a vytvářeli komunity, což pro tyto nově příchozí znamenalo jistotu, že směřují na místo, kde nebudou úplně opuštěni. Např. Němci se proto usazovali poblíž ostatních krajanů v okresech¹⁰⁴ Brown a Stearns západně od St. Paul, Švédové severozápadně a severně v St. Croix Valley, Irové v centru a jižně v okresech Ramsey a Dakota, Češi pak jižně od St. Paul v okresech McLeod, Scott a Le Sueur.¹⁰⁵

Jak jsme mohli vyčíst z dopisu v úvodu této kapitoly, stát Minnesota má kromě klimatu, podobného tomu ve střední a severní Evropě, také ideální polohu a přírodní

¹⁰¹ WILLIAMS, Fletcher J.: *A History of the City of Saint Paul, and of the county of Ramsey, Minnesota, The Society, Saint Paul, 1876, s. 43.*

¹⁰² Tamtéž, s. 57.

¹⁰³ Tamtéž, s. 358 – 359.

¹⁰⁴ Okres – přeloženo z anglického slova „county“.

¹⁰⁵ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, 1981, s. 4.

podmínky pro zemědělství a těžbu dřeva. S přibývajícím počtem nové pracovní síly či osadníků kultivujících půdu z řad přistěhovalců také postupně vznikaly pily na zpracování dřeva a mlýny na mletí pšenice. Dřevo a hlavně pšenice se staly bohatstvím typickým právě pro stát Minnesota, jejíž největší město Minneapolis, přidružené k hlavnímu městu St. Paul, bylo na přelomu 19. a 20. století také nazýváno jako „*Mill City*“ (Město mlýnů), a to díky několika významným mlýnům ležícím na řece protékající městem a velké zásobě obilí z okolních oblastí.¹⁰⁶

Od svých počátků patřila Minnesota mezi největší pěstitele pšenice ve Spojených státech. Během 70. let 19. století však nastala ekonomická krize doprovázená zhoršenými přírodními podmínkami, nálety kobylek a s vyčerpáním půdy od intenzivního pěstování. Osadníci byli tudíž donuceni přejít k diverzifikovanému zemědělství a také začít pěstovat jiné plodiny než jen pšenici. Z odolnějších a méně náročných plodin se navíc začala pěstovat např. kukuřice, ječmen, žito, cukrová řepa, len, sója nebo brambory. Zemědělci rovněž začali rozšiřovat své farmy o početná stáda dobytka, jehož maso a mléko pro ně představovalo další důležitý příjem.¹⁰⁷ Minnesotě se díky tomuto zaměření na pěstování obilí a chov dobytka začalo na počátku 20. století přezdívat „the Bread and Butter State“ (Stát chleba a másla¹⁰⁸).¹⁰⁹

Velká část lidí, původně žijících ve venkovských oblastech, však koncem 19. století hledala zlepšení své finanční situace ve větších městech, převážně pak ve spojených aglomeracích St. Paul a Minneapolis. Do nich také přicházelo stále více nových přistěhovalců z Evropy, na které už buďto nezbyla volná půda, nebo se svým lepším vzděláním rovnou cílili na práci ve městě. Mezi těmito imigranty přicházeli, kromě neustálého přílivu obyvatel ze severských zemí, také lidé z Itálie, Slovenska, Chorvatska, Srbska, Řecka, Ukrajiny a Ruska.¹¹⁰ Čeští krajané přicházeli jak do okolí těchto měst, tak přímo do St. Paul, kde se

¹⁰⁶ The land of promise for farmers, dairymen, stock raisers, market gardeners, etc., a brief description of the resources and possibilities of the country tributary to the Saint Paul & Duluth Railroad and general information about the State of Minnesota, Saint Paul & Duluth Railroad Company, Saint Paul, 1897, s. 3 – 5.

¹⁰⁷ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, *Introduction*. 1981, s. 8.

¹⁰⁸ Kromě doslovného významu bychom mohli přeložit frázi „bread and butter“ také jako metaforu pro primární zdroj přežití.

¹⁰⁹ SMITH, Patrick: *City of New Prague Historic Context Study, Introduction*, Smith & Main, Minneapolis, 2013, s. 7.

¹¹⁰ ADAMS, John S.: People, Population composition. in: *Encyclopædia Britannica*, keyword: Minnesota. Dostupné online: <https://www.britannica.com/place/Minnesota/People> [cit. 10. 3. 2022].

usazovali ve čtvrti West 7th Street. Menší část Čechů, a zato více Slováků se pak usazovalo v Minneapolis, mj. v jeho chudinské čtvrti „*Bohemian Flats*“ přezdívané jako „Malé Čechy“.

¹¹¹ Tato čtvrť ale musela být kolem r. 1931 vyklizena, a to kvůli své lukrativní poloze u řeky, u níž měli developeři za úkol přestavět místo na park a odpočinkovou zónu.¹¹² Obecně však největší část českých přistěhovalců do Minnesoty našla svůj domov a práci v zemědělství nebo v obchodě a službách s ním spojených v menších městech, vesnicích a osadách jižně od hlavních měst.

2.2 Krajanická města, oblasti a komunity

Jak jsme již zmínili výše, čeští krajané přicházeli do Minnesoty od 50. let 19. století. Usazovali se převážně v oblastech okolo St. Paul-Minneapolis: na západě v okresech Wright, Hennepin, Renville, Redwood a McLeod, na jihu v okresech Steele a Fillmore nebo jihozápadně v okresech Jackson. Největší koncentrace českých zemědělců se však nacházela jižním směrem blízko od centra v okresech Rice, Scott a Le Sueur. Do této oblasti přicházelo nejvíce českých imigrantů hlavně mezi lety 1860 – 1880, nicméně jejich příliv pokračoval až do 1. světové války, po jejímž konci přistěhovalecká vlna začala výrazně zeslabovat.

Do pomyslného trojúhelníku okresů Rice, Scott a Le Sueur se čeští krajané buďto stěhovali z okolních států Iowy, Illinois a Wisconsinu, nebo rovnou přicházeli z Českých zemí. Nejpočetnější část z této skupiny přistěhovalců tvořili zemědělci z chudších oblastí Vysočiny a jižních Čech, převážně pak z území mezi Třeboní, Českými Budějovicemi a Tábořem. Pro většinu obyvatel těchto oblastí totiž zemědělství představovalo jediný způsob obživy, přičemž však kvůli rychlému nárůstu populace ubývalo možností na uplatnění se v tomto sektoru. V obou oblastech také chyběl významnější průmysl (např. v jižních Čechách byla ekonomika závislá pouze na vaření piva a pěstování kapra), jenž by podpořil hospodářství a poskytl přibývajícím zemědělcům volná pracovní místa.¹¹³ Krajané se proto vydávali, nejdříve loděmi po řekách a později i po železnici, až do St. Paul, odkud pokračovali na jih zabírat pozemky s úrodnou půdou a zakládat české komunity a obce. Z názvů některých obcí, kde převažovalo české obyvatelstvo, můžeme odvodit jejich

¹¹¹ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, 1981, s. 339.

¹¹² GLUESING, Laurie: *From Minnesota – more than a cookbook*. Shoreview: Gluesing and Gluesing, Minnesota, 1992, s. 57.

¹¹³ Tamtéž, s. 335 – 337.

příslušnost k českému etniku, anebo místo jejich původu ve staré vlasti. Pokud krajané nezůstali v New Prague, pokračovali dále na jih a na západ, kde zakládali obce a osady se jmény jako Vesely, Bechyne, Trebon, Nemanice (později Budejovice), ale také Beroun, Litomysl či Komensky.¹¹⁴ Dalšími obcemi, z jejichž názvů už není tak snadné rozeznat českou strukturu místních obyvatel, byly např. Lonsdale, Montgomery nebo Heidelberg, pojmenované přistěhovalci, kteří pocházeli z jiných zemí a v obci se usídlili dříve než Češi.

Z těchto obcí byla nejvýznamnější vesnice a později město New Prague. Ostatní obce představovaly spíše osady, z nichž některé se vyvinuly v menší města. Další pak zůstaly menšími osadami, anebo přestaly existovat úplně. Tento osud potkal např. osady Trebon a Budejovice, ze kterých museli zemědělci dovážet obilí povozem přes 40 km až do Shakopee, okrajové části Minneapolis. Poté, co se v r. 1877 prodloužila železnice od St. Paul přes New Prague až do Montgomery, bylo pro obyvatele sousední obce Budejovice výhodnější přestěhovat se do Montgomery, která se díky železnici a s ní spojeným lepším ekonomickým podmínkám, začala rychleji rozrůstat. Podobně ztratila svou důležitost i osada Veseli poté, co kolem ní byla r. 1901 postavena silnice do blízkého Lonsdale. Veseli však úplně nezaniklo a do dnešní doby udržuje v povědomí lidí své české kulturní dědictví.¹¹⁵

2.3 New Prague, Minnesota

Nyní se zaměříme na samotné město New Prague¹¹⁶, jeho historii a osudy lidí, kteří v něm budovali českou komunitu a udržovali české dědictví až do dnešní doby. V r. 1850 emigroval do státu Ohio německý osadník Anton Philipp, jenž se později dozvěděl o nabídce úrodné půdy v Teritoriu Minnesoty. Vydal se proto r. 1856 do města St. Paul, kde na základě rady od zkušeného katolického biskupa Josepha Cretina koupil parcely jižně od St. Paul, uprostřed oblasti s hustým porostem listnatých stromů zvané „Velké lesy“. Tam se Philippova rodina usídlila na jednom z pozemků na břehu zátoky, kde si postavili primitivní srub. Stejně jako zakladatel města Anton Phillip přišel z Iowy do St. Paul, kde mu byla doporučena volná půda ke koupi, přišli krátce nato z Iowy i čeští osadníci Brůžek, Štěpka, Hanzel, Burák, Vrtiš, Suchomel, Bíšek a další, kteří byli biskupem tentokrát posláni do nově vzniklé katolické

¹¹⁴ LASKA, Vera: *The Czechs in America, 1633 – 1997: a chronology & fact book*. Dobbs Ferry, Oceana Publications, New York, 1978, s. 26.

¹¹⁵ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, 1981, s. 338.

¹¹⁶ Američané vyslovují název města jako „nju prag“ nebo „nju preig“.

komunity směrem na západ podél toku řeky Mississippi. Krajané však zabloudili a vydali se podél řeky Minnesota na jih, až dorazili do Shakopee. Tam se dozvěděli o volných pozemcích v osadě založené Philippem, kde se nakonec usadili a později se vrátili i pro své rodiny do Iowy, aby je přivedli do nového domova.¹¹⁷

Prvních 25 let však znamenalo pro původní osadníky jen těžkou práci při odlesňování území a také celkovou izolaci od okolní civilizace, jejíž větší města Shakopee či Fairbault, ze kterých se zpočátku dovážela mouka, káva a cukr, byly vzdáleny od osady 2 až 3 dny pěší chůze přes husté lesy. Díky těmto lesům však měli krajané k dispozici spousty dřeva na stavbu obydlí. Tyto domky sestávaly z neopracovaných klád, jejichž mezery byly zaplněny trávou a blátem, dále pak z podlahy z udusané hlíny, jednoho okna vyplněného zvířecí kůží nebo papírem naolejovaným proti vlhkosti a primitivní nábytek (např. pařez místo stolu). Kromě Philippova domku tak přibyl ještě srub osadníka Brůžka, jednopatrový domek rodiny Vrtišů a ve stejném stylu také kostel sv. Václava (*St. Wenceslaus Catholic Church*).¹¹⁸

Rozšiřování této osady s nově přichozími sice pokračovalo dál na sever a na jih od centra, bylo ale zpomaleno úbytkem nových přistěhovalců během americké občanské války, a též hustotou lesů, jejichž stromy musely být nejprve vykáceny, aby mohli osadníci začít budovat další domy a pěstovat obilí ve větších měřítkách nejen na obživu, ale i na prodej. I přes tvrdé začátky a namáhavou práci však oblast, kde se nacházely příbytky prvních osadníků, poskytovala dostatek úrodné půdy, vody a drobné zvěře na obživu a dřevo na stavbu srubů, na topení a vaření.

I přes podepsané smlouvy o opuštění a přenechání půdy Spojeným státům, přišlo zpět do okolí budoucího města New Prague mnoho původních amerických obyvatel kmene Dakotů. Podle různých svědectví, jež místní obyvatelé a jejich rodiny poskytli Historické společnosti pro oblast New Prague, však mezi nimi a původními obyvateli nevznikaly žádné konflikty. Když bylo třeba, indiánské ženy pomáhaly manželkám osadníků se staráním se o děti, nebo si jen chodily opékat dýně v ohništích, která zemědělci zakládali, aby vypálili kořeny zbylé po vykácení části lesa na jejich pozemku. Indiáni prý byli také často zvědaví a hladoví. Často se tedy objevovali u příbytků obyvatel osady, kde se s nimi ženy dělily o zeleninu a o chléb. Indiáni se po čase většinou vraceli a na oplátku nechávali rodinám za

¹¹⁷ KAJER, 2006, s. 27.

¹¹⁸ SMITH, 2013, s. 9.

dveřmi ulovená zvířata.¹¹⁹ Názory dalších osadníků se shodovaly v nenásilnosti a bezkonfliktnosti místních Indiánů. Občas jim však původní obyvatelé způsobovali nepříjemnosti, např. když bez varování či pozvání vcházeli do domků místních obyvatel a prosili o jídlo, nebo ho i kradli. Také v těchto případech se ale vraceli, a když nebyl nikdo uvnitř, nechávali na stole srnčí maso nebo ryby. Soužití s Indiány popisoval také syn Antona Philippa Mathias Phillip:

„Indiáni v počtech výrazně převyšovali bělochy. V prvních letech byli všude. Nezpůsobovali osadníkům žádné vážnější potíže, i když tedy neustále žebrali o jídlo. Otec s nimi chodíval lovit a oni mu nechávali všechno maso, co jen chtěl, ale nikdy mu nenechali žádné kůže srnců, medvědů, ani jiných zvířat.“¹²⁰

Během indiánského povstání v Minnesotě r. 1862 mnoho krajanů ze strachu před útokem na osadu uprchlo do větších měst kolem St. Paul a Minneapolis, kde čekali, až se budou moci vrátit zpět. Oblast jejich domova však na rozdíl od měst ležících dále na jih podél řeky Minnesota, kde žili převážně němečtí osadníci, nebyla nijak napadena. Po krvavém potlačení tohoto povstání byli přeživší Dakotové americkou vládou buďto vyhnáni do táborů a rezervací mimo Minnesotu, nebo byli někteří z nich pověšeni.¹²¹

Strach z občanské války, navíc doprovázené povstáním Dakotů, na krátký čas zpomalil vlnu přistěhovalců do Spojených států. Nicméně ve stejném období byl prezidentem Lincolnem vydán již dříve zmíněný Homestead Act, který naopak lákal zemědělce z Evropy k osídlení volných pozemků napříč Amerikou. Příliv imigrantů do USA se proto velmi rychle obnovil a do Philippovy osady začali přicházet další krajané nejen z Českých zemí.

Domovskou osadu místní nazývali Praha až do r. 1879, kdy byla přejmenována na Prague. O dva roky dříve však přišla důležitá změna. Kromě toho, že ve stejném roce stát Minnesota oficiálně uznal Prahu jako vesnici, k ní byla také přivedena železnice. V té době již rozvíjející se zemědělství znamenalo pro většinu obyvatel primární zdroj příjmů, a železnice tedy představovala důležité spojení mezi ostatními městy, kam mohli zemědělci vyvážet své produkty, a zároveň dovážet ostatní zboží zpět do vesnice. Nejvíce se takto vyvážela pšenice do městských mlýnů, odkud si zemědělci nazpět přiváželi buď mouku, nebo peníze za její

¹¹⁹ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

¹²⁰ SMITH, 2013, s. 7. (překlad autorky této práce).

¹²¹ Tamtéž, s. 8.

prodej. S vyšší úrodou ale nastala potřeba větší soběstačnosti, proto bylo v Prague dostavěno první silo a mlýn už v r. 1881, kdy se vesnici začalo říkat „*Flour City*“ (Město mouky).¹²²

Od 80. let 19. století započal v Prague prudký ekonomický rozvoj, během něhož vznikaly první významné průmyslové budovy slévárny a mlékárny, dále pak dílny i domy služeb, koncertní síň, veřejná škola i hotely. Největší rozkvět však zažili obyvatelé od 90. let. Od r. 1891, kdy se vesnice, již pojmenovaná jako New Prague, stala městem, patřila mezi důležitá centra obchodu zprostředkovávající zboží a výdělek i pro okolní osady a vesnice. Během tohoto desetiletí se také zlepšila infrastruktura města. Podél nově očíslovaných ulic byly položeny dřevěné chodníky, dále byly přistavěny další mlýny a zavedla se elektřina. Dřevné sruby byly postupně nahrazovány pevnějšími domy z cihel, kamene nebo lehčích dřevěných konstrukcí. První cihlový dům v New Prague pak patřil rodině zakladatele města Antona Phillipa.¹²³

Ekonomický rozvoj města pokračoval až do 1. světové války, po níž ubyl příliv nových přistěhovalců a v dalších letech následovala hospodářská krize a války. Od konce 2. světové války pak lidé začali opět více podnikat ve městě a jeho okolí, čímž dopomohli k částečnému obnovení populačního růstu.¹²⁴ Ten však nebyl nijak výrazně podpořen nově přichozími imigranty, kterých z Evropy přicházelo stále menší počet, z něhož se navíc většina usazovala ve stále rostoucích městech. Do nich se od poloviny 20. století také začalo stěhovat za prací více mladých lidí z venkovských oblastí (nejen) v okolí města New Prague, jehož převládající část obyvatelstva tvořili, následkem tohoto stěhování, lidé převážně starší generace.¹²⁵ Tato generace však zároveň nejvíce zachovávala své kulturní dědictví a historii města, ať už se týkala původních obyvatel kmene Dakotů, Američanů nebo českých krajanů.

V dnešní době má New Prague přes 8 000 obyvatel¹²⁶, přičemž velkou část tvoří lidé sice žijící ve městě, ale dojíždějící za prací do okolí. Někteří lidé se ale také stěhují z velkých měst nebo se i vracejí do jejich rodného domova, kde kupují menší pozemky, aby zde mohli žít v klidnějším prostředí a zakládat rodiny. Díky kvalitním školám, aktivním organizacím a

¹²² SMITH, 2013, s. 1.

¹²³ Tamtéž, s. 6.

¹²⁴ Tamtéž, s. 3.

¹²⁵ ADAMS, John S.: People, Population composition. in: Encyclopædia Britannica, keyword: Minnesota. Dostupné online: <https://www.britannica.com/place/Minnesota/People> [cit. 14. 4. 2022].

¹²⁶ Informace statistického úřadu Spojených států amerických z r. 2020. Dostupné online: <https://www.census.gov/quickfacts/newpraguecityminnesota> [cit. 14. 4. 2022].

množství podniků a služeb tak New Prague neztrácí na své důležitosti a jeho obyvatelstvo roste pomalu, ale jistě.¹²⁷

2.3.1 Příběhy o cestě českých osadníků do New Prague

Abychom si lépe představili, jaké byly začátky prvních osadníků z New Prague, popíšeme si příběhy několika z nich: Rodina Bíškova cestovala lodí do Ameriky celkem 60 dní. Během plavby zemřela jejich příbuzná a dvě děti, které musely být pohřbeny do moře, což ostatním dětem způsobovalo trauma. Loď také musela měnit kurz, až nakonec přistála v New Orleans. Rodině už v té době nezbyly žádné peníze, ale v přístavu se jim podařilo sehnat dostatek peněz na loď směřující po Mississippi až do Minnesoty. Kvůli nedostatku peněz se Bíškovi dostali jen do St. Louis, kde se museli na nějaký čas usadit a vydělat si dostatek peněz na další cestu na sever. Než se dostali do New Prague, bydleli tito krajané ve sklepních prostorech jedné židovské rodiny.

Podobně si na svou další cestu do New Prague musely vydělat některé z imigrujících rodin Kubešů, Remešů, Korbelů, Šírků, Baštýřů, Nováků, Zoubků, Chalupů, Jakešů, Vopátků, Jindrů, Dvořáků nebo Palmů, které přišly z jihočeských obcí Bošilce, Lomnice nad Lužnicí, Ponědraže, Záblatí, Neplachova nebo plzeňského Manětína. Těmto rodinám po vylodění v New Yorku moc peněz také nezbyvalo, nebo o své úspory přišly vinou podvodníků úplně. Museli si tedy hledat bydlení a práci přímo ve městě.¹²⁸

Členové rodiny Palmů z Manětína např. pracovali v továrně na cigarety nebo jako ševci a porodní báby. Jejich děti přitom docházely do školy. Až po dvouletém pobytu v New Yorku mohla rodina bez závazků odjet železnicí do Chicaga a z něho pokračovat dále na západ.¹²⁹

Poté, co se mladý Jan Dvořák vrátil ze Spojených států do rodného Neplachova, vyprávěl všem doma jeho zážitky ze svobodné země plné bohatství a snažil se je přesvědčit, ať s ním odejdou také. Většina příbuzných ale nechtěla opustit rodný domov, kde celý život pracovala a měla tam i své známé. Janovy sestry už také byly čerstvě provdány a začaly zakládat rodinu, tudíž cesta za oceán pro ně nepřípadala v úvahu. Nejmladší sestra Alžběta

¹²⁷ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Informace poskytnuté Lindou Dvorak z New Prague.

však ještě neměla žádné závazky a život v nové zemi ji lákal, proto spolu s Janem odešla do Spojených států. Ihned po příplutí do amerického přístavu byla oběma sourozencům ukradena všechna zavazadla, tudíž si museli rychle sehnat práci, aby si vydělali na živobytí a na další cestu do vnitrozemí. Nechali se proto zaměstnat jako sloužící u movitější rodiny, kde se Alžběta během služby seznámila s dalším sloužícím, českým imigrantem Emilem Flíčkem, za nějž se později provdala a přestěhovala se s ním do New Prague, kde spolu postavili statek a hospodařili na rozlehlém pozemku.¹³⁰

Hladší průběh pak měly rodiny Šírků z Lomnice a Korbelů z Bošilce. Jan Šírek se svými rodiči dorazil do přístavu Baltimore, Anna Korbelová s rodiči do New Yorku. Obě rodiny z těchto přístavů rovnou pokračovali železnicí k řece Mississippi, po níž dopluli až do Belle Plaine v Minnesotě. Odtud pak odešli s povozem taženým voly do New Prague, kde se později seznámili a vzali se.¹³¹

Výše zmíněné rodiny českých přistěhovalců, které se nakonec usadily v New Prague, brzy psaly rodinám ve staré vlasti o svých osudech, a lákaly ostatní příbuzné ke stejné cestě. V zájmu nových osadníků bylo rozšíření jejich komunity o známé, nebo alespoň česky mluvící krajanů. Sousedící rodiny běžně domlouvaly manželství mezi jejich dětmi žijícími v Minnesotě, i mezi těmi, co zůstali v Čechách. Pokud také nějaký osadník sháněl českou manželku, mohl si podat inzerát v novinách, nebo napsat do staré vlasti o tzv. nevěstu na objednávku. Tímto způsobem přišla do New Prague i patnáctiletá dívka z Čech, již se však její budoucí manžel nezamlouval, proto domluvený sňatek zrušila a vzala si jiného muže z města, krajana Palmu.¹³²

2.3.2 Každodenní život krajanů v New Prague od počátku do současnosti

Životy českých osadníků v oblasti hustých lesů nebyly od počátku nijak jednoduché, proto si museli navzájem pomáhat. Jelikož přišli z podobných podmínek v chudších zemědělských oblastech, nepanovala mezi nimi žádná rivalita, a naopak spolupracovali na budování nové

¹³⁰ Informace poskytnuté Marií Janovskou, roz. Sukovou v Neplachově.

¹³¹ „Sirek family donates Bible to historical society“. New Prague Times, 9. 6. 2022. Dostupné online: <http://www.newpraguetimes.com/new-prague-times/content/sirek-family-donates-bible-historical-society?fbclid=IwAR3jCeK5avacR1KHLLJc2iVVPeGxQjLuUUADrwP1OOqxu1ASNTorRPRzX3Q> [cit. 20. 4. 2022].

¹³² Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

komunity. Společně postavili první domky, silnice a kostel, půjčovali si nářadí, vypomáhali jeden druhému při práci nebo se střídali při docházení do nejbližšího města Shakopee.¹³³ Účastnili se spolu také kulturního života, pořádali festivaly, slavili svátky během celého roku, nebo se jen scházeli na zábavách v nově vznikajících podnicích v centru města.

Většina důležitých objektů, podniků, obchodů a hotelů v New Prague vznikala kolem Hlavní ulice, jež procházela centrem města. Tam také probíhaly veškeré společenské události a kulturní akce. Dalšími objekty, jež obyvatelé města hojně využívali, byly v centru také salóny. Ve městě s českými a německými krajany byly tyto hospody nepochybně důležitým místem pro setkávání s přáteli, vyměňování informací nebo pro odpočinek po těžkém pracovním dni.¹³⁴ Do salónů dodávaly pivo převážně dva místní pivovary – *The New Prague Brewing Company* nebo *Thomas Kokes Brewery*, nejstarší pivovar v New Prague, jenž vznikl v r. 1877.¹³⁵

Pro podobné účely setkávání sloužila v New Prague také lékárna. Typická americká lékárna totiž nenabízela pouze léky a zdravotnické potřeby. Představovala rovněž i místo, kde se scházeli občané města, kteří měli uvnitř k dispozici např. i restauraci nebo fontánku se sodou.¹³⁶ Dalším pro mnohé neobvyklým zařízením, jež sdružovalo místní obyvatele, byla kovárna. V r. 1895 existovala v New Prague tři taková místa, v nichž si lidé nechávali vyrábět a opravovat stroje a nářadí. Během čekání na vyhotovení požadavku zákazníci hovořili s kováři, pozorovali jejich práci nebo se bavili s postaršími sousedy, kteří zde rádi trávili volný čas. Kovárny se staly oblíbenou zastávkou i mladých studentů na jejich cestě ze školy. Při odpoledních směnách se také pilo pivo, pro nějž kovář vyslal někoho z mladíků se džbánem a penězi do nejbližší hospody.¹³⁷

Čeští osadníci samozřejmě navštěvovali i **mše**. Drtivá většina první generace obyvatel New Prague odcházela z jihočeského venkova, kde převažovala silná katolická víra, která je provázela po cestě do Spojených států i během prvních let sžívání se v novém domově. Společná víra lidem poskytovala podporu a spojovala je s ostatními krajany nebo i s osadníky jiných národností. V počátcích osady také návštěva kostela představovala jednu z mála

¹³³ KAJER, 2006, s. 51.

¹³⁴ SMITH, 2013, s. 42.

¹³⁵ WRABEK Bros.: New Prague, Minnesota. Brief Sketches of its History, Resources Advantages and Business Men. The New Prague Times, New Prague, 1895, s. 28. in: SMITH, 2013, s. 43.

¹³⁶ SMITH, 2013, s. 35.

¹³⁷ KAJER, 2006, s. 175.

možností, jak se setkat s ostatními rodinami, jež jinak většinu času strávily prací na svých vzdálených pozemcích.

Brzy po příchodu prvních osadníků na území New Prague začali lidé sloužit mše, i přes absenci kněze nebo budovy kostela. Pro Němce se tak byla určená mše ve Philippově domě, pro Čechy pak v domě rodin Vrtišů nebo Buráků. Tito, společně s dalšími, nakonec věnovali část jejich pozemků a materiálu pro stavbu dřevěného kostela sv. Václava, jenž byl dokončen r. 1859 a měl sloužit pro všechny národnosti. Kvůli zvyšujícímu se počtu přistěhovalců však jeho kapacita nestačila, proto obyvatelé společnými silami postavili další, cihlový, v r. 1868. Do počátku 20. století přibýly další kostely a křesťanské budovy, v nichž se pořádaly různé akce a setkání. Další stavby si ale také vyžádaly hodně výdajů, na které se některé křesťanské rodiny už nechtěly, nebo nemohly skládat. Negativní reakce tehdejšího kněze na nevykonání jeho požadavku pak vedla mnohé rodiny k odchodu z této církve. Mezi katolickou církví a obyvateli města z tohoto důvodu docházelo během let k občasným rozkolům. Zatímco byla ve staré vlasti církev finančně podporována státem mj. za pomoci věřících, ve Spojených státech se museli věřící sami podílet na financování chodu jejich církve, nebo si alespoň nějakým způsobem odpracovat svůj podíl. Některé rodiny však měly málo peněz, a museli např. prodat část jejich majetku, psát rodině do Čech o peněžní příspěvek, ženy musely prodávat vlastní šperky, atd.¹³⁸ Pokud se lidé vzbouřili nebo nespolupracovali, biskup pro danou oblast odvolal místního kněze a přerušil tak jeho službu věřícím. Řešení této situace popisoval průvodce z r. 1910:

„Biskup nenašel jinou možnost než uvalit na celou farnost interdikt. Situace vypadala velmi špatně. [...] Nebyl nikdo, kdo by sloužil mše a organizoval svátosti, pohřby se konaly bez kněze a v tichosti. [...] Až nakonec farníci uznali nepromyšlenost jejich kroků a vyjádřili lítost nad jejich chybami. Poté byl interdikt zrušen a na farnost byl opět poslán kněz.“¹³⁹

Od počátku 20. století mohli občané navštěvovat kromě katolických také presbyteriánský kostel, nebo se do církevního života nezapojovali vůbec. Těchto volnomyšlenkářů v New Prague během let postupně přibývalo. I přes to v dnešní době ve

¹³⁸ KAJER, 2006, s. 47 – 52.

¹³⁹ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, 1981, s. 340. (překlad autorky této práce).

městě existuje celkem 11 kostelů různých církví, z nichž některé mj. pořádají i akce spojené s českými tradicemi.¹⁴⁰

Zásluhou církve se také v New Prague otevřela r. 1878 první farní škola sv. Václava, r. 1903 k ní pak přibyla ještě farní střední škola. Jejich posláním bylo, kromě náboženského vedení, také pokračování ve výuce českého jazyka u dětí, jež přišly s rodinami ze staré vlasti, ale také udržování jazyka u budoucích dětí již usazených krajanů. **Český jazyk**, jak jsme již dříve zmiňovali, byl hlavním pojítkem mezi přistěhovalci, kteří zatím neuměli anglicky, a čeština pro ně představovala jedinou možnost, jak si navzájem porozumět. Kromě potřeby postavit kostel, kde by se sloužily mše v českém jazyce, tedy potřeba vybudování české školy byla nasnadě.¹⁴¹

Také veřejné školy existovaly v New Prague už od konce 50. let 19. století, z nichž první sloužila pro hrstku dětí a využívala prostorů srubu Antona Philippa. Hlavní funkcí těchto škol bylo především vychovávat z dětí vzdělané občany, kteří by v budoucnu přispěli k budování prosperujícího města. Díky ekonomickému pokroku a přibývání dětí pak vznikly do r. 1900 další tři školy, k nimž se později přidaly i školy střední. Mezi farními a veřejnými institucemi už od počátku panovala jistá rivalita, nejspíše vyvolaná nesouhlasem kněží s navštěvováním bezbožné školy. Tento konflikt opět vyvolal u některých rodin odmítavý postoj k církvi.¹⁴²

Mnoho dětí z prvních generací přistěhovalců do New Prague i přesto navštěvovalo farní školy, díky nimž se učili jen česky, přičemž se angličtině začali věnovat až např. po nástupu do střední školy a někteří až daleko později. Až do 1. světové války se tudíž v krajanských rodinách mluvilo česky a platilo to i ve většině případů pro veřejný prostor. Ani v něm totiž nebyl problém se dorozumět rodným jazykem, jelikož každá instituce či obchod zaměstnávali alespoň jednoho prodejce, jenž češtinu ovládal. Stejně tak rodina Palmů hovořila doma česky, přičemž matka rodu, dříve zmiňovaná „nevěsta na objednávku“, se nikdy nenaučila anglicky číst, ani psát, a cizím jazykem téměř nemluvila. I přes to však angličtině rozuměla dobře, a její potomci se pak v tomto jazyce v případě potřeby už dorozumívali bez

¹⁴⁰ New Prague Minnesota Community Guide. Dostupné online: <https://www.lakesnwoods.com/NewPrague.htm> [cit. 25. 4. 2022].

¹⁴¹ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

¹⁴² KAJER, s. 114, 126.

problému.¹⁴³ U rodiny Palmů tak můžeme vidět nevyhnutelný vliv prostředí americké společnosti. I když se totiž krajané mohli bránit přejímání cizího jazyka, nebo ho zkrátka nepovažovali za důležitý a nesnažili se v něm ani vychovávat své děti, veřejný život a instituce poskytovaly příležitost, jak si angličtinu osvojit, automaticky.

Po 1. světové válce začala probíhat první větší vlna amerikanizace. Děti se tak angličtině učily bez výjimky ihned potom, co nastoupily do školy. I když se ale krajané postupně adaptovali a učili cizí řeči, díky hustě zalidněným komunitám českých osadníků na venkově přetrval rodný jazyk i u dalších generací, z nichž část lidí základy anglického jazyka ovládala, ale mluvit plynně se jím nikdy pořádně nenaučila.¹⁴⁴ Stejně jako v ostatních komunitách minnesotského venkova byla od poloviny 20. století čeština postupně vytlačována angličtinou. Na rozdíl od větších měst se ale rodný jazyk v určité míře udržoval v rodinách mezi staršími generacemi a také jako součást bohoslužeb.¹⁴⁵

V dnešní době jsou to opět starší generace, jež zachovávají včetně odkazu českých předků i jejich jazyk. I když se v každodenním životě dorozumívají anglicky, při speciálních příležitostech či kulturních akcích si rádi procvičí své znalosti s ostatními. Český jazyk alespoň nějakým způsobem ovládá i dnes mnoho rodin v okolních obcích, např. v Montgomery, Lonsdale a hlavně ve Veseli. Přímo v New Prague podle Dennise Dvoraka naopak ubývá počet obyvatel, kteří by uměli česky, a proto se tento jazyk v mluvené formě z města postupně vytrácí. Určité formy češtiny však (nejen v New Prague) stále přetrvávají. Díky každoročním akcím a snaze jedinců zachovávat povědomí o českém dědictví místních obyvatel, by tyto projevy jazyka mohly přetrvat i nadále. Jedná se totiž o stále používané slogany a hesla, výrazy a rčení např. vyjadřující počasí, názvy jídel a nápojů a samozřejmě oblíbené nadávky.¹⁴⁶

Svou slovní zásobu si také mnoho amerických obyvatel s českými kořeny z oblasti New Prague mohlo procvičit během návštěv do Československa, kde hledali rodné domovy jejich předků. V nich se pak také setkávali s potomky příbuzných, které emigranti v těchto domovech zanechali. I když znalost anglického jazyka byla u českých zemědělců téměř nulová, Američané se, díky různou měrou zachovalé češtině v jejich domácnostech, uměli

¹⁴³ Informace poskytnuté Lindou Dvorak z New Prague.

¹⁴⁴ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

¹⁴⁵ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, 1981, s. 346.

¹⁴⁶ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

s místními dorozumět bez problému. Obě národnosti si však uvědomovaly rozdíly v řeči toho druhého, což bylo následkem již zmíněných odlišných vývoju českého jazyka. Zatímco tedy česká strana mluvila „moderní češtinou“, vyvíjející se během desítek let v turbulentním prostředí válek, vznikajících republik a změn režimů, „americká čeština“ neprodělala téměř žádný vývoj a obsahovala tak slova a fráze používané prvními českými přistěhovalci do Spojených států z 2. poloviny 19. století.¹⁴⁷

2.3.2.1 Česká kultura a spolky v New Prague

O zachování českého jazyka a kultury ve městě New Prague a jeho okolí se v průběhu historie zasloužily jednak pobočky organizací, jež fungovaly po celých Spojených státech, jednak místní podniky či církevní a volnomyšlenkářské spolky.

Mezi aktivity volnomyšlenkářů (nejen) v Minnesotě patřilo, kromě zřizování hřbitovů pro obyvatele bez náboženského vyznání či zakládání a vedení čtenářských klubů a gymnastických skupin, také zakládání podporujících spolků. Tím nejstarším byl Česko-slovanský Podporující Spolek (*Czecho-Slovanic Benefit Society – CSPS*), jenž byl založen už v r. 1854 v St. Louis. Činnost spolku se nejprve orientovala na finanční podporu členů v případě nemoci nebo náhlého ovdovění. Později se však spolek začal orientovat i na kulturu a vzdělání, zakládal divadelní a hudební soubory a stavěl kulturní domy, jež sloužily českým krajanům jako společenská a kulturní centra, v nichž kromě různých setkávání, představení a přednášek probíhaly i výuky českého jazyka. Zakrátko po svém rozšíření do St. Paul v r. 1876 vznikly i další pobočky a kulturní domy CSPS v New Prague a Montgomery.

O šest let později dorazil do St. Paul i americký Sokol, jehož župy v New Prague a Montgomery vznikly až později v letech 1912 a 1913. Kromě klasických sportovních aktivit ale spolek podporoval i české tradiční tance, divadelní představení a jiné kulturní akce s českou tematikou.

V reakci proti volnomyšlenkářským aktivitám založila r. 1891 katolická církev bratrský spolek Katolický dělník (*Catholic Workingman*). Spolek měl hlavní sídlo v kostele sv. Václava v New Prague, kde pak také po patnácti letech začal vydávat stejnojmenný měsíčník psaný v českém jazyce, v němž se vyjadřoval proti volnomyšlenkářským

¹⁴⁷ Informace poskytnuté Marií Janovskou, roz. Sukovou v Neplachově a Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

periodikům.¹⁴⁸ Kromě katolických listů vznikly v New Prague během této doby i oficiální noviny. V r. 1889 byly založeny *The New Prague Times*, jež fungují dodnes, a o sedm let později pak vznikl politický list *Scott County Republican*.¹⁴⁹

Stejně jako ve zbytku země, tak i v New Prague čelily spolky a organizace v průběhu 20. století problémům způsobeným hospodářskou krizí a dvěma světovými válkami. I zde se během těchto událostí semkli příznivci katolické a protestantské církve s volnomyšlenkáři a společnými silami podporovali svobodu Československa a lidí v něm žijících. Velké vlastenecké nadšení českých krajanů v době 1. světové války ale na druhou stranu vyvolávalo v New Prague napjatou atmosféru mezi jeho německými obyvateli. Žádné větší konflikty však mezi nimi nevznikaly a případné spory se řešily vždy jen úřední cestou.

Zatímco se zásluhou aktivních spolků v období válek dostávalo české kultuře značné pozornosti, již po 1. světové válce se začaly pozvolna snižovat počty jejich členů. Z těchto spolků se začal zmenšovat např. Sokol, jehož působení v New Prague a v Montgomery nakonec po 2. světové válce skončilo úplně. Ubývání zájemců o krajanské spolky pak pokračovalo po zbytek 20. století. Hlavními důvody tohoto snižování počtů lidí ve spolcích bylo vysoké stáří celoživotních členů, stěhování mladých lidí z venkova do velkých měst, pokračující amerikanizace a také snížený počet českých přistěhovalců, z nichž ti, kteří emigrovali po r. 1968, už neměli o tradiční české aktivity zájem téměř žádný.

Čechoamerické organizace tedy buďto zanikaly, omezovaly působení, nebo přeorientovávaly svou činnost. Podpůrné spolky se např. začaly soustředit na pojišťovnictví. Stejně jako v celých Spojených státech, tak rovněž v Minnesotě existují v dnešní době nové i tradiční organizace zachovávající českou kulturu. I když se však zašlou slávu těchto stále přetrvávajících organizací nepodařilo obnovit, přilákaly v průběhu století alespoň malou část dalších generací potomků českých přistěhovalců, kteří se zajímají o jejich původ a chtějí díky těmto spolkům objevovat českou historii a kulturu.¹⁵⁰

Nadále pokračující či nově vznikající organizace se dnes nacházejí převážně v hlavním městě St. Paul. V širokém měřítku se věnuje historii Minnesoty také včetně příběhu českých

¹⁴⁸ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, 1981, s. 341 – 343.

¹⁴⁹ KAJER, 2006, s. 181.

¹⁵⁰ MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS, 1981, s. 347 – 351.

přistěhovalců *Minnesota Historical Society* (MNHS), jejíž počátky sahají až do r. 1849.¹⁵¹ Další organizací, orientující se na pomoc při hledání předků z Českých zemí, je pak *Czech Genealogy Society International* (CGSI), která obsahuje rozsáhlou databázi např. historických záznamů jednotlivých farností.¹⁵²

V New Prague dnes můžeme najít *The New Prague Area Historical Society*, dobrovolnickou komunitní organizaci založenou v r. 1981. Jejím cílem je zachování historie města a jeho okolí, a to díky shromažďování informací a životních příběhů místních obyvatel a následné seznamování veřejnosti s těmito poznatky např. formou přednášek nebo výstav. Mezi činností organizace patří také sbírání a uchovávání historických předmětů, k nimž se jakýmkoliv způsobem vážou příběhy dřívějších obyvatel území města, ať už se jedná o původní indiánské kmeny, nebo české, německé a další rodiny přistěhovalců. Tyto předměty vystavují členové organizace jako stálou expozici ve stoletém srubu, k němuž později připojili i kůlnu se zemědělským náradím, kde představují veřejnosti, školám a zájemcům o historii města, jak žili předkové místních obyvatel.¹⁵³

Vystavované předměty zahrnují jednak majetek, který si s sebou přinesli evropští přistěhovalci z jejich staré vlasti, jednak výrobky a ostatní věci již původem v New Prague. Mezi první zmíněné patří kufry vždy spolu s několika cennostmi, s nimiž krajané cestovali do nové země. Jedná se o úřední dokumenty, modlitební knížky, růžence a ručně vyráběné krucifixy, mlýnky, oblečení, šály, pleny, vyšívané šátky, ložní prádlo, fotografie na plechových destičkách vyfocené v Čechách a později menší fotografie už pořízené v New Yorku. Raritou v expozici je pak zdobený skládací kolovrat. Z artefaktů pocházejících z historie New Prague je pak např. vystavováno malované nádobí s motivy města a jeho významných budov.¹⁵⁴

Jako další instituce zaměřující se na minulost funguje v New Prague *Czech Heritage Club*. Tato malá skupina, složená spíše z místních nadšenců pro historii, byla založena, aby objevovala a zachovávala speciálně českou kulturu. Členové proto sbírají informace o předcích místních obyvatel, kteří mají české kořeny. Skupina se zároveň snaží dohledávat

¹⁵¹ A Brief History of the Minnesota Historical Society. Dostupné online: <https://www.mnhs.org/about/history> [cit. 5. 5. 2022].

¹⁵² About CGSI History. Dostupné online: <https://cgsi.org/about-cgsi-history> [cit. 5. 5. 2022].

¹⁵³ About us. Keeping History Alive! Dostupné online: <https://www.npareahistory.com/about-us> [cit. 5. 5. 2022].

¹⁵⁴ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

současné příbuzné v České republice. Kromě toho se však také snaží udržovat v povědomí lidí (staro)český styl života. Pečou proto koláčky na různé akce, při nichž se převlékají do tradičních krojů a konverzují spolu v českém jazyce. Pořádají pak také výstavy zaměřené např. na česká řemesla, umění, skleněné výrobky, kroje, jídlo nebo typické české aktivity jako je sbírání hub.¹⁵⁵

Obyvatelé New Prague, kteří chtějí v jakékoliv míře udržovat jejich české kulturní dědictví, tak činí nejčastěji formou přípravy tradičních **jídel** v rámci každoročních událostí. Nejpopulárnější je (stejně jako po celých Spojených státech) pečení koláčků. S nejrůznějšími ovocnými náplněmi, ale i s klasickým tvarohem, mákem a povidly, se vyrábí buďto koláče z překládaného těsta připomínající naši plundru, nebo pro nás běžnější kulaté koláče, Američany nazývané jako „*open faced*“ (s otevřeným povrchem). Ze slaných jídel pak někteří připravují zelňáky, koprovou omáčku s fazolkami nebo vepřovou pečení se zelím a bramborovými knedlíky. Během období zabijaček pak místní mohou zakoupit v lokálních řeznictvích i jitrnice.¹⁵⁶

Dalším způsobem, jak si připomínat českou kulturu je **hudba**. Již první generace českých osadníků si hraním zpříjemňovala volné chvíle po práci nebo jíím doprovázela významné události. Od 70. let až do konce 19. století vznikaly v New Prague různá hudební uskupení, mezi nimi i městský filharmonický orchestr, hrající např. na vánočních a velikonočních mších v kostele sv. Václava, nebo *Bohemian Brass Band*, žesťová kapela doprovázející pohřby, svatby a jiné slavnostní události. Tyto kapely byly spolu s ostatními soubory nezbytnou součástí tanečních zábav, jež sloužily jako další oblíbené místo pro setkávání sousedů i krajanů z okolních komunit a obcí.¹⁵⁷

V dnešní době existuje v New Prague několik hudebních uskupení, z nichž málokteré zahrnuje do svého repertoáru českou lidovou hudbu. Z významnějších hudebních souborů, které jsou nebo alespoň byly v nedávné minulosti aktivní, můžeme zmínit např. kapely *Czech Area Concertina Club New Prague*, *Ed Shimota Band* a *Charlie Sticha Band* nebo smíšený sbor *Czech Singers*, v němž muži a ženy zpívají lidové písně v českém jazyce při městských i

¹⁵⁵ Czech Heritage Club ends display. The New Prague Times, 2021. Dostupné online: <https://www.newpraguetimes.com/montgomery-messenger/content/czech-heritage-club-ends-display> [cit. 10. 5. 2022].

¹⁵⁶ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

¹⁵⁷ SMITH, 2013, s. 64 – 65.

okolních akcích. Kvůli vysokému věku většiny členů však tento sbor přestal být v nedávných letech aktivní. Zájemci o tradiční hudbu z New Prague mají alespoň možnost poslouchat místní rádio, které každý den hraje instrumentální dechovou hudbu¹⁵⁸. I tato aktivita se ale spíše pojí se staršími generacemi obyvatel města.

2.4 Každoroční festivaly a jiné akce s českou tematikou v New Prague a okolí

Mohlo by se zdát, že českou kulturu ve venkovských oblastech jižní Minnesoty udržují v rámci komunit spíše starší lidé, přičemž ostatní generace o ni nemají zájem. Kulturní akce v New Prague a jeho okolí nám však poskytují zcela odlišný obraz. Ať už se jedná o pravidelná setkání pořádaná komunitními spolky, nebo o populární festivaly probíhající jednou ročně, účastní se těchto událostí velké množství jak místních obyvatel, tak lidí z okolních obcí i vzdálenějších a větších měst. Mezi těmito účastníky zároveň nemusí být jen starší Američané, kteří se díky svým českým kořenům aktivně podílejí na provozování tradic svých předků. Akce bývají hojně navštěvovány i širokou veřejností, bez ohledu na jejich etnický původ, vyznání či věk. V následující části si popíšeme, v čem spočívají tyto jednotlivé události.

Dožínky – New Prague

Největší akcí spojenou s českým kulturním dědictvím jsou v New Prague Dožínky, které každoročně přitahují velké počty návštěvníků nejen z okolí, ale i ze vzdálenějších měst včetně St. Paul. Konají se vždy o víkend v polovině září už od r. 1984. Při této akci ožívá Hlavní ulice, podél níž jsou postaveny stánky s různým zbožím, pivem a jídlem včetně ochutnávek tradičních českých pokrmů, koláčky a vepřové se zelím a smaženými bramborovými knedlíky nevyjímaje. Ulicí pak projíždí slavnostní průvod, kde se představují jednotlivé školy, spolky, podniky a instituce se svými alegorickými vozy. Poté následuje přehlídka veteránů a zemědělských strojů. Při Dožínkách nechybí ani výstavy zachycující českou kulturu a život českých přistěhovalců, kapely, spolky tradičních českých tanců nebo soutěž v pojídání

¹⁵⁸ Američané pro dechovou hudbu používají termín „*polka music*“, i když tato hudba obsahuje nejen dvoutaktovou polku, ale i třítaktový valčík, apod. Označení „*polka music*“ tedy může souhrnně odkazovat ke specifickému stylu hudby, která pochází z Českých zemí a je typická i pro oblast střední Evropy.

koláčků.¹⁵⁹ Tento zářijový víkend je také obdobím pro rodinná a školní setkávání a sportovní turnaje v baseballu či volejbalu.¹⁶⁰

St. Nicholas Day – New Prague

Obyvatelé New Prague kromě větších slavností s českou tematikou, slaví samozřejmě také klasické každoroční svátky Vánoc a Velikonoc, americké svátky Dne nezávislosti a Dne díkůvzdání a individuálně pak další různé významné události. Podle vyprávění Dennise Dvoraka se ve městě až do poměrně nedávné doby slavil také *St. Nicholas Day* (Den sv. Mikuláše). Členové venkovské komunity se v tomto dni převlékali za sv. Mikuláše nazývaného „*Mikolas*“, čerta ověšeného řetězy a anděla nesoucího sladkosti. Pro naši kulturu netypická je čtvrtá postava Žida, mnohými označovaná raději jako „*money changer*“ (v překl. směnárník). Úkolem směnárníka bylo od rodičů vybírat peníze, za něž si pak skupina kupovala většinou alkohol. Kromě peněz ale rodiny těmto návštěvníkům rovnou nalévaly pivo a další alkoholické nápoje hned poté, co děti odříkali modlitbu a dostali sladkou odměnu. Pokud ale některé z dětí nechtělo spolupracovat, hrozilo mu začernění obličeje sazemi. Dnes se tato tradice udržuje už jen ve Veseli a Lonsdale, slouží však většinou jen jako důvod k popíjení alkoholu.¹⁶¹

Kolacky Days – Montgomery

„Koláčkové hlavní město světa“ pořádalo svůj první *Kolacky Day* (Koláčkový den) 1. října r. 1929 a od té doby pak vždy poslední neděli v září. Zahrnoval kromě soutěže pojídání koláčků i slavnostní průvod, různé sportovní aktivity nebo turnaj ve střelbě na pohyblivý terč. Od r. 1931 se při akci začala volit i Královna koláčků, jejíž korunku po roce přebrala nově zvolená nastupkyně. V r. 1966 bylo datum konání již oficiálního festivalu pod záštitou místního spolku *Montgomery Community Club* přesunuto na první víkend v srpnu, kdy lepší počasí přilákalo daleko více lidí. Tou dobou se však v okolí Montgomery sklízela kukuřice, a větší počet návštěvníků v malé oblasti tak nebyl žádaný. Od r. 1975 se proto již vícedenní festival *Kolacky Days* koná koncem července od čtvrtka do neděle. K původní hrstce akcí se totiž

¹⁵⁹ Dozinky Guide, *The New Prague Times*, 16. 9. 2021, Section B.

¹⁶⁰ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

¹⁶¹ Tamtéž.

během let přidaly další aktivity a soutěže, které jsou rozmístěny do všech čtyř dnů. Jedná se o slavnostní průvody, volby královny, výstavy, ukázky historické techniky a řemesel, trh s českými výrobky, soutěže v pečení koláčků, závody a další sportovní a talentové soutěže. Jako doprovod akcí samozřejmě nechybí ani dechové, popové nebo rock'n'rollové kapely, zpěváci a zpěvačky českých lidových písní nebo čechoamerické taneční soubory z města i okolí.¹⁶²

Festival tak oslavuje české tradice spolu s těmi americkými. Na určitých aktivitách můžeme dokonce vidět, jak si američtí obyvatelé upravili nebo vytvořili vlastní čechoamerické tradice, jež mají s těmi původními málo společného. V pátek se např. mohou návštěvníci všech věkových kategorií účastnit Amerického národního mistrovství v soutěži plivání sušených švestek na dálku, v sobotu mohou zase soutěžit při disciplíně „*Bohemian Tractor Pull*“, při níž musí čtyřčlenný tým táhnout historický traktor za použití k němu připevněných provazů. Kdo pak s traktorem urazí určenou vzdálenost za nejkratší čas, vyhrává.¹⁶³

Ani samotným koláčkům se však kulturní proměna nevyhnula. Zatímco u nás chápeme koláče jako kulaté pečivo s náplní uprostřed, většina Američanů tento typ nazývá jako již zmíněné „*open faced kolacky*“. Jako tradiční české „*kolacky*“ si pak Američané představí taktéž zmíněné pečivo z překládaného těsta připomínající naši plundru. Majitel místní pekárny, jež se věnuje pečení koláčků od r. 1914, vysvětluje, že si změnu jejich přípravy a tvaru pravděpodobně vyžádali od svých manželek muži, kteří si původní koláče brávali s sebou do práce v krabičkách, v nichž se však náplň rozmazala po stěnách i ostatním jídle. Ze všech stran uzavřené koláčky tak představovaly praktičtější variantu pečiva.¹⁶⁴

Czech May Day – Raising of the Traditional May Pole - Montgomery

Dokonce i město Montgomery oslavuje první máj tradičním stavěním májky. Tato akce probíhá po celý den za doprovodu dechové hudby (v r. 2022 např. *Czech Area Concertina*

¹⁶² Kolacky Day enjoys a rich history. Kolacky Days – Montgomery, MN. Dostupné online:

<https://www.montgomerymn.org/kolacky-days-history> [cit. 12. 6. 2022].

¹⁶³ „Czech“ This Out. Dostupné online:

https://www.youtube.com/watch?v=IFRR9hzqC0U&ab_channel=SmallTownBigDeal [cit. 12. 6. 2022].

¹⁶⁴ What is a Kolacky? Kolacky Days – Montgomery, MN. Dostupné online:

<https://www.montgomerymn.org/kolacky-days-history> [cit. 12. 6. 2022].

Club Band) a lidových tanců např. v podání *St. Paul Czech and Slovak Folk Dancers* nebo *Sokol Minnesota Tanecni Mladez & Tanecni Teens*. Místní se také účastní tance se stuhami kolem postavené májky. V nabídce jídla a pití nesmí chybět tradiční české pečivo, pivo a vepřové s knedlíky a zelím, které servíruje sama minnesotská *Miss Czech-Slovak*.¹⁶⁵

Masopust – A Czech Mardi Gras - Montgomery

Poněkud menší akci spojenou s českými tradicemi slaví obyvatelé Montgomery v únoru. Během masopustu se lidé v libovolných maskách scházejí v komunitním centru, kde muži soutěží o titul krále masopustu. Z doprovodného programu samozřejmě nechybí dechová kapela, lidové tance nebo tichá aukce¹⁶⁶ a z občerstvení pak vepřová pečeně s knedlíky.¹⁶⁷

Veseli Ho-Down – Veseli

Akce pořádaná farníky z kostela Nejsvětější trojice probíhá v obci Veseli již od r. 1967. Vždy během jedné ze srpnových nedělí se každý rok (bez ohledu na náboženské vyznání) setkávají místní obyvatelé a spolu s návštěvníky z okolí a oslavují českou kulturu a vzpomínají na příběhy jejich předků. Akce začíná hned ráno mší, při níž vystupuje dechová kapela, a zpívají se lidové písně. Tento druh mše je Američany nazýván jako „*polka mass*“. Po ní následuje oběd, kdy se tradičně podává vepřové maso s knedlíky. Během celého dne pak probíhají různé hry, tichá aukce či tombola a k poslechu i k tanci hrají dechové kapely. Návštěvníci také mohou ochutnat tradiční české koláče, buchty nebo koblihy, s jejichž přípravou mohou pomáhat dobrovolníci z řad farníků i veřejnosti.¹⁶⁸

¹⁶⁵ 2022 Czech May Day: Raising of the Traditional May Pole. Dostupné online <https://www.cityofmontgomerymn.com/home/events/11376> [cit. 14. 6. 2022].

¹⁶⁶ Tiché aukce se během těchto a podobných událostí pořádají nejčastěji za účelem vybrání peněz na podporu činnosti místní komunity či farnosti.

¹⁶⁷ Masopust - A Czech Mardi Gras. Dostupné online: <https://www.montgomerymn.org/masopust/> [cit. 14. 6. 2022].

¹⁶⁸ VESELI HO-DOWN. Dostupné online: <https://mhtveseli.com/veseli-ho-down> [cit. 14. 6. 2022].

Bechyn Czech Heritage Festival – Bechyn

Na konci minulého století postupně mizely z obce Bechyn malé rodinné farmy a lidé se také stále častěji stěhovali do větších měst. Bechyn tak ztrácela nejen obyvatele, ale chyběl jí i kněz, jenž by měl na starosti tamější kostel sv. Marie. Ten proto musel být r. 1992 zcela uzavřen, přičemž mu v budoucnu hrozila demolice. Místní farníci se však rozhodli kostel zachránit a zakoupili ho i s jeho přílehlým pozemkem. Aby získala dostatek peněz ke koupi, uspořádala tato skupina věřících hned ve stejném roce první benefiční *Czech Heritage Festival* (Festival českého dědictví), jenž se od té doby konal každý rok.

V r. 2006 farníci založili oficiální památkový spolek *St. Mary's Preservation Association Reservation of Bechyn*. Od té doby je hlavní náplní činnosti spolku udržování kostela a poskytování jeho prostorů pro setkávání komunity či jiných větších skupin, dále pak uchovávání historie, příběhů a českého kulturního dědictví místních obyvatel. Až dodnes také spolek pořádá každou druhou neděli v srpnu *Czech Heritage Festival*.¹⁶⁹

Akce je vždy zahájena dopolední mší, při které vystupují různé hudební spolky. Od počátků se mši účastnili místní hudebníci, zpěváci a zpěvačky či okolní spolky, např. *Montgomery Czech Singers*. Od počátku 21. století až dodnes v kostele probíhá „*polka mass*“, kterou doprovází lokální dechové kapely. Poté následuje oběd, kdy se podává vepřová pečeně, bramborové knedlíky či šťouchané brambory, kyselé zelí, kukuřice, různé omáčky, atd. Tento pokrm nahradil dřívější „*Polish sausages*“ (polské klobásy). Během celého dne jsou návštěvníkům k dispozici samozřejmě tradiční čechoamerické koláče, pивní stan, farmářský trh, aktivity pro děti, bingo nebo tombola.

O odpolední zábavu se pak starají místní i okolní hudební a taneční uskupení, jež hrají a zpívají české lidové písně a předvádějí tradiční české tance. Během let tak na festivalu vystupovaly nebo stále ještě vystupují např. *Bechyn Czech Folk Dancers*, *St. Paul Czech Singers*, *New Prague Czech Singers*, *Petr and Paul Wendinger Band* a další dechové kapely, v nichž nikdy nesmí chybět alespoň jedna tahací harmonika.¹⁷⁰

¹⁶⁹St. Mary's Preservation Association Reservation of Bechyn . Dostupné online: <http://www.bechynczechfest.org/en/St-Marys-Preservation-Association-of-Bechyn/> [cit. 18. 6. 2022].

¹⁷⁰ DWORSHAK, Marcia, WERTISH, Jeanne: *The Church of St. Mary of Bechyn: a history of our parish and henryville township*. St. Mary's Preservation Association of Bechyn, 2012, s. 456 – 479.

2.5 Odkaz českých předků v New Prague a okolí

Výše zmiňované akce a festivaly s českou tematikou, jež se každoročně konají ve městě New Prague a jeho přilehlých obcích a osadách, nám jasně dokazují, že stopy české kultury z této oblasti nevytizely a mají velký potenciál přetrvat i nadále. Již při popisu jídel českého původu, zvyků či aktivit si ovšem můžeme povšimnout určitých změn, které během historie prodělaly české tradice v americké společnosti. Ať to byla změna tvaru koláčků, soutěž v plivání sušených švestek nebo ozvláštňení mše svaté koncertem dechové kapely, čeští přistěhovalci a jejich potomci si spolu s (nejen) americkými obyvateli vytvořili své vlastní tradice, jež oslavují jejich český původ, a zároveň baví americkou společnost.

Nabízí se samozřejmě otázka, zdali je lepší zachovávat takto upravené tradice, nebo se puritánsky snažit o jejich nejpůvodnější formu. U nás, stejně jako ve Spojených státech, ale tímto narazíme na stejný problém, např. když je tradiční vánoční kapr nahrazován kuřecím masem nebo velikonoční pomlázka obsahuje místo malovaných vajíček spíše čokoládu, peníze či alkohol. V obou případech je patrné, že se zvyky proměnily, nicméně fakt, že je lidé i v dnešní době určitou formou dodržují, znamená, že tradice českého národa přetrvávají dodnes jak u nás, tak i v New Prague a dalších „českých“ městech a osadách po celých Spojených státech.

Dle slov Dennise Dvoraka se i přes to česká kultura z New Prague postupně vytrácí, především kvůli stárnutí obyvatel udržujících české tradice, o něž nemá mladá generace přílišný zájem. Pokud se lidé rozhodnou zkoumat minulost jejich rodiny, dělají to čím dál častěji individuálně, např. hledáním předků na internetu pomocí stránek zabývajících se geneologií. Když poté zjistí, že mají české kořeny, může to pro ně být pouze zajímavá informace, která nijak nevyvolá potřebu objevovat historii českého národa a zachovávat tradice a jazyk jejich předků.¹⁷¹

Toto tvrzení se poměrně liší od představy, jakou jsme si mohli vybudovat při popisu činností spolků a průběhu různých festivalů. Může se tedy jednat buďto o běžnou perspektivu zástupce starší generace, která se celý život aktivně podílela na zachovávání historie a nyní porovnává svou činnost s již pozměněným způsobem aktivity mladších lidí, nebo se postupem času skutečně zmenšuje počet následovníků, kteří by na sebe převzali zodpovědnost za chod historických a kulturních spolků se zájmem o českou kulturu. Při pohledu do historie však

¹⁷¹ Informace poskytnuté Dennisem Dvorakem z *New Prague Area Historical Society*.

můžeme vidět, že tato situace není tak odlišná od dob dřívějších, kdy se spolky postupně proměňovaly nebo zanikaly úplně, aby zase po čase vznikaly nové. V každé době i v každé generaci se totiž najdou tací, kteří poté, co objeví historické a kulturní bohatství určitého národa, ucítí potřebu toto bohatství zachovat pro sebe, pro své současníky i pro budoucí generace.

Závěr

Čeští krajané, kteří odešli v 19. století do Ameriky, opustili rodnou zem a poháněni vidinou bohatšího a svobodnějšího života se vydali do neznáma. Zatímco pro někoho představovala cesta za oceán spíše zajímavé dobrodružství, pro jiného mohla znamenat boj o holý život. Po vylodění v nové zemi si zase někteří bez problému našli práci i bydlení, další museli putovat mezi městy a vesnicemi přes divoké lesy a prerie, než se konečně usadili na místě, jež se mělo stát jejich domovem.

Podobný osud čekal i venkovany z jižních Čech, kteří se rozhodli usadit v okolí minnesotského města New Prague či v obcích a osadách Montgomery, Veselí, Lonsdale nebo Bechyn. Tito osadníci jednak kultivovali své pozemky, budovali a rozšiřovali farmy, jednak udržovali českého národního ducha v jejich komunitě. České tradice, jazyk, hudba, tance, jídlo i styl života byly, podobně jako v ostatních částech Spojených států, zachovávány místními krajaney, aby vytvářely pocit domova a bojovaly proti asimilaci českého etnika většinovou americkou společností.

V této práci jsme popisovali a analyzovali snahy zachovat českou kulturu a s ní spojené aktivity obyvatel ve vybrané oblasti jižní Minnesoty. Cílem práce bylo zaprvé zvýšit povědomí o životě amerických občanů s českými předky, kteří museli překonat nejrůznější překážky, aby nakonec mohli vybudovat prosperující města, vesnice a osady, v nichž zároveň podporovali český život. Zadruhé jsme se snažili zjistit, jaké proměny česká kultura na daném území během historie prodělala, jak vypadá dnes a zdali má potenciál přetrvat i do budoucna. K tomu se samozřejmě vážou i dlouholeté změny u Američanů s českými kořeny ve vnímání české kultury, ostatních národností, ale i sebe samých.

Identita českých přistěhovalců se postupně měnila přes čechoamerickou až na americkou českého původu. Dnes jsou již potomci těchto imigrantů rodilými Američany, z nichž pouze malá část projevuje zájem o účast při aktivitách zachovávajících jejich české dědictví. Zároveň i ti, kteří dodržují určité české tradice nebo se podílejí na kulturních akcích zaměřených na českou kulturu, tak činí spíše ze snahy ctít odkaz jejich předků či udržet povědomí o zajímavé kultuře, popř. i z nadšení ze svého „exotického“ původu. Větší vazbu na český styl života nebo i zájem o Českou republiku, její historii a vývoj, však nalezneme jen zřídkakdy.

Část obyvatel New Prague a jeho okolí projevuje zájem o českou kulturu formou objevování historie českého přistěhovalectví, příležitostného konverzování v českém jazyce, přípravování tradičních českých jídel nebo pořádání výstav a akcí, kde seznamuje s novými poznatky širokou veřejnost. Jejich důvodem pro zachovávání české kultury a jazyka, na rozdíl od prvních generací českých přistěhovalců, ale není snaha sjednotit potomky českého etnika a vytvořit uzavřený český svět uprostřed většinové společnosti. Cílem těchto obyvatel je připomínat pestrost národů, jež v minulosti zanechaly stopy na území jejich současného domova, a také ctít kulturní bohatství, jaké tyto národy, i včetně českého, s sebou přinesly. Dokud tedy budou okolo New Prague v Minnesotě, ale i v ostatních amerických státech, lidé, jimž záleží na zachování historie českých imigrantů a budou se alespoň malým způsobem snažit udržovat tradice, jaké si ze svého rodného domova přinesly, má česká kultura ve Spojených státech amerických budoucnost.

Seznam použité literatury

Amerikán, Národní Kalendář, GERINGER PRESS, Inc, Chicago, 1948, roč. 71.

BOČEK, Martin: *Soupeření lodních společností o zákazníky z Předlitavska na přelomu 19. a 20. století*, disertační práce, Západočeská univerzita v Plzni, 2017.

Dozinky Guide, *The New Prague Times*, 16. 9. 2021, Section B.

DUBOVICKÝ, Ivan: *Češi v Americe a česko-americké vztahy v průběhu pěti staletí*, Epocha, Praha, 2018.

DWORSHAK, Marcia, WERTISH, Jeanne: *The Church of St. Mary of Bechyn: a history of our parish and henryville township*. St. Mary's Preservation Association of Bechyn, 2012.

GLUESING, Laurie: *From Minnesota – more than a cookbook*. Shoreview: Gluesing and Gluesing, Minnesota, 1992.

JAKLOVÁ, Alena: *Národnostní a sociálně-ekonomická reflexe českých přistěhovalců v čechoamerických periodikách 19. a 20. století*, Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, Praha, 2006.

JAKLOVÁ, Alena: *Proměny etnické a kulturní identity českých přistěhovalců ve Spojených státech amerických – Interpretace analýz čechoamerického periodického tisku 19. a 20. století*, Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, Praha, 2014.

KAJER, Thomas O.: *They ate from one bowl: the New Prague area, its first forty-four years*, 2006.

KAŠPAR, Oldřich: *Tam za mořem je Amerika*, Československý spisovatel, Praha, 1986.

LASKA, Vera: *The Czechs in America, 1633 – 1997: a chronology & fact book*. Dobbs Ferry: Oceana Publications, New York, 1978.

MINNESOTA HISTORICAL SOCIETY PRESS: *They chose Minnesota: a survey of the state's ethnic groups*, St. Paul, 1981.

NEKOLA, Martin: *České Chicago*, NLN, Praha, 2017.

NIEDERLE, Lubor: *Národopisná výstava československá v Praze 1895*. Vydali Výkonný výbor Národopisné výstavy československé a Národopisná společnost československá prací spisovatelův a umělců českých, Praha: J. Otto, 1895. 555, XLVI.

NOVÁK, Pavel: *Dějiny hmotné kultury a každodennosti českého venkova 19. a 1. poloviny 20. století*, Národní zemědělské muzeum, Praha, 2007.

PASTOR, Josef: *Americký vystěhovalec*. J. Pastor, Praha, 1873.

POLIŠENSKÝ, Josef, NESVADBÍK, Lumír: *Úvod do studia dějin vystěhovalectví do Ameriky II. Češi a Amerika*, Karolinum, Praha, 1996.

SAXON-FORD, Stephanie: *The Czech Americans*, Chelsea House, New York, 1989.

SMITH, Patrick: *City of New Prague Historic Context Study*, Smith & Main, Minneapolis, 2013.

The land of promise for farmers, dairymen, stock raisers, market gardeners, etc., a brief description of the resources and possibilities of the country tributary to the Saint Paul & Duluth Railroad and general information about the State of Minnesota, Saint Paul & Duluth Railroad Company, Saint Paul, 1897.

ŠATAVA, Leoš: *Migrační procesy a české vystěhovalectví 19. století do USA*, Univerzita Karlova, Praha, 1989.

VACULÍK, Jaroslav: *Češi v cizině 1850 – 1938*, Masarykova univerzita, Brno, 2007.

Vystěhovalectví do Ameriky, příběhy z dopisů. Brožura vydaná k výstavě „Early emigrant letter stories“ projektu EMILE, 2004 – 2005.

WILLIAMS, Fletcher J.: *A History of the City of Saint Paul, and of the county of Ramsey, Minnesota*, The Society, Saint Paul, 1876.

Seznam použitých internetových zdrojů

„Czech? This Out. Dostupné online: https://www.youtube.com/watch?v=lFRR9hzqC0U&ab_channel=SmallTownBigDeal [cit. 12. 6. 2022].

„Čeští krajané ve Spillville studují historii přistěhovalectví do Ameriky“. Český rozhlas, 13. 12. 2008. Dostupné online: <https://cesky.radio.cz/cesti-krajane-ve-spillville-studuji-historii-pristehovalectvi-do-ameriky-8589283> [cit. 3. 2. 2022].

„Sirek family donates Bible to historical society“. New Prague Times, 9. 6. 2022. Dostupné online: <http://www.newpraguetimes.com/new-prague-times/content/sirek-family-donates-bible-historical-society?fbclid=IwAR3jCeK5avacR1KHLLJc2iVVPeGxQjLuUUADRwP1OOqxu1ASNTorRPRzX3Q> [cit. 20. 4. 2022].

2022 Czech May Day: Raising of the Traditional May Pole. Dostupné online <https://www.cityofmontgomerymn.com/home/events/11376> [cit. 14. 6. 2022].

2022 Miss Czech-Slovak US Pageant Documents: Official 2022 Application and Rules and Regulations. Dostupné online: https://www.missczechslovakus.com/pageant_documents [cit. 1. 3. 2022].

A Brief History of the Minnesota Historical Society. Dostupné online: <https://www.mnhs.org/about/history> [cit. 5. 5. 2022].

About CGSI History. Dostupné online: <https://cgsi.org/about-cgsi-history> [cit. 5. 5. 2022].

About us. Keeping History Alive! Dostupné online: <https://www.npareahistory.com/about-us> [cit. 5. 5. 2022].

ADAMS, John S.: People, Population composition. in: Encyclopædia Britannica, keyword: Minnesota. Dostupné online: <https://www.britannica.com/place/Minnesota/People> [cit. 10. 3. 2022].

Adresář krajaných spolků v USA. Dostupné online: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_svete/adresare/adresare-usa_adresar_krajanskych_spolku.html [cit. 21. 2. 2022].

City of Montgomery, Minnesota. Dostupné online: <https://www.cityofmontgomerymn.com/> [cit. 3. 2. 2022].

Czech Heritage Club ends display. The New Prague Times, 2021. Dostupné online: <https://www.newpraguetimes.com/montgomery-messenger/content/czech-heritage-club-ends-display> [cit. 10. 5. 2022].

České školy v Americe. Dostupné online: <https://www.czechschoolsamerica.org/> [cit. 20. 2. 2022].

Historie Sokola v USA: Časová osa. Dostupné online: <https://sokolusa.org/timeline/> [cit. 14. 2. 2022].

Informace statistického úřadu Spojených států amerických z r. 2020. Dostupné online: <https://www.census.gov/quickfacts/newpraguecityminnesota> [cit. 14. 4. 2022].

Kolacky Day enjoys a rich history. Kolacky Days – Montgomery, MN. Dostupné online: <https://www.montgomerymn.org/kolacky-days-history> [cit. 12. 6. 2022].

Masopust - A Czech Mardi Gras. Dostupné online: <https://www.montgomerymn.org/masopust/> [cit. 14. 6. 2022].

New Prague Minnesota Community Guide. Dostupné online: <https://www.lakesnwoods.com/NewPrague.htm> [cit. 25. 4. 2022].

Seznam sokolských žup v USA: „Locate a Sokol Unit“. Dostupné online: <https://american-sokol.org/find-a-sokol-3/> [cit. 21. 2. 2022].

St. Mary's Preservation Association Reservation of Bechyn . Dostupné online: <http://www.bechynczechfest.org/en/St-Marys-Preservation-Association-of-Bechyn/> [cit. 18. 6. 2022].

The Homestead Act of 1862. in National archives. Educator resources, Dostupné online: <https://www.archives.gov/education/lessons/homestead-act#background> [cit. 5. 11. 2021].

VESELI HO-DOWN. Dostupné online: <https://mhtveseli.com/veseli-ho-down> [cit. 14. 6. 2022].

What is a Kolacky? Kolacky Days – Montgomery, MN. Dostupné online: <https://www.montgomerymn.org/kolacky-days-history> [cit. 12. 6. 2022].

Seznam použitých pramenů orální/korespondenční povahy

Dopisy Emila Flíčka z New Prague. Cca 1950 – 1989.

Vyprávění Ann Kroyer, roz. Flicek z New Prague, Minnesota. Duben – květen 2022.

Vyprávění paní Černé z Venkovského muzea Kojákovice. Září 2020.

Vyprávění Dennise Dvoraka z New Prague Area Historical Society. Květen 2021 – červenec 2022.

Vyprávění Lindy Dvorak, roz. Palma z New Prague, Minnesota. Srpen 2021.

Vyprávění Marie Janovské, roz. Sukové v obci Neplachov. 2020 – 2022.

Vyprávění Jeanne Wertish z St. Mary's Preservation Association of Bechyn. Červenec 2022.